2023/2225

30.10.2023 г.

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2023/2225 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 18 октомври 2023 година

относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 2008/48/ЕО

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 114 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ([1]),

в съответствие с обикновената законодателна процедура ([2]),

като имат предвид, че:

(1) Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([3]) установява правила на равнището на Съюза относно договорите за потребителски кредити.

(2) През 2014 г. Комисията представи доклад за изпълнението на Директива 2008/48/ЕО. През 2020 г. Комисията представи втори доклад за изпълнението на посочената директива и работен документ на службите на Комисията, съдържащ резултатите от оценката на пригодността и резултатността на регулаторната рамка на посочената директива, която включва широки консултации със съответните заинтересовани страни.

(3) Тези доклади и консултации показаха, че Директива 2008/48/ЕО е била частично ефективна в осигуряването на високо равнище на защита на потребителите и в насърчаването на развитието на единен пазар за кредити, а също и че тези цели продължават да бъдат приложими. Причините, поради които директивата е била само частично ефективна, произтичат както от самата директива (например неточни формулировки на определени членове), така и от външни фактори, като например свързаните с цифровизацията промени, практическото прилагане и осигуряването на спазването в държавите членки, както и от факта, че някои аспекти на пазара на потребителски кредити не попадат в обхвата на посочената директива.

(4) Цифровизацията допринесе за промени на пазара, които не са били предвидени към момента на приемането на Директива 2008/48/ЕО. В действителност отчетеното бързо технологично развитие след приемането на посочената директива доведе до значителни промени на пазара на потребителски кредити както от страна на предлагането, така и от страна на търсенето, като например появата на нови продукти и развитието на потребителското поведение и предпочитания.

(5) Неточната формулировка на някои разпоредби на Директива 2008/48/ЕО, позволяваща на държавите членки да приемат различаващи се разпоредби, излизащи извън обхвата на директивата, доведе до фрагментирана регулаторна уредба в целия Съюз по отношение на редица аспекти на потребителските кредити.

(6) Фактическото и юридическото положение, което произтича от тези национални различия, понякога води до нарушаване на конкуренцията между кредиторите в Съюза и създава пречки пред функционирането на вътрешния пазар. Това положение ограничава възможността на потребителите да се възползват от постепенно нарастващото предлагане на трансгранични кредити, което се очаква да се увеличи допълнително в резултат на цифровизацията. Тези нарушения и ограничения могат от своя страна да имат последици, изразяващи се в намаляване на търсенето на стоки и услуги. Положението води и до неадекватно и непоследователно равнище на защита на потребителите в рамките на Съюза.

([1]) ОВ C 105, 4.3.2022 г., стр. 92.

([2]) Позиция на Европейския парламент от 12 септември 2023 г. (все още непубликувана в Официален вестник) и решение на Съвета от 9 октомври 2023 г.

([3]) Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 22.5.2008 г., стр. 66).

(7) През последните години кредитите, предлагани на потребителите, се развиха и разнообразиха значително. Появиха се нови кредитни продукти, по-специално в онлайн средата, и тяхната употреба продължава да се развива. Това породи правна несигурност във връзка с прилагането на Директива 2008/48/ЕО спрямо такива нови продукти.

(8) Настоящата директива допълва правилата, установени в Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([4]). С цел да се гарантира правна сигурност, следва да се поясни, че в случай на противоречие между разпоредбите на настоящата директива и тези на посочената директива, следва да се прилагат разпоредбите на настоящата директива, в качеството ѝ на lex specialis.

(9) Съгласно член 26 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) вътрешният пазар обхваща пространство, в което са гарантирани свободното движение на стоки, лица и услуги. Развитието на по-прозрачна и ефикасна правна уредба за потребителските кредити следва да повиши доверието и защитата на потребителите и да улесни развитието на трансграничните дейности.

(10) За да се подобри функционирането на вътрешния пазар на потребителски кредити, е необходимо да се установи хармонизирана уредба на Съюза в редица ключови области. Предвид развиващия се пазар на потребителски кредити, по-специално в онлайн средата, и нарастващата мобилност на гражданите на Съюза, едно далновидно законодателство на Съюза, което може да се адаптира към бъдещи форми на кредитиране и което дава на държавите членки необходимата степен на гъвкавост при прилагането им, ще спомогне за създаването на равнопоставени условия на конкуренция за стопанските субекти.

(11) В член 169, параграф 1 и член 169, параграф 2, буква а) от ДФЕС се предвижда Съюзът да допринася за постигането на високо равнище на защита на потребителите посредством мерки, приемани на основание член 114 от ДФЕС. Съгласно член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) политиките на Съюза трябва да осигуряват високо равнище на защита на потребителите.

(12) Важно е потребителите да се ползват от високо равнище на защита. Поради това следва да бъде възможно свободното движение на предложения за кредит да се осъществява при оптимални условия както за предлагащите, така и за търсещите кредити, като се отчитат надлежно конкретните условия в държавите членки.

(13) Необходима е пълна хармонизация, за да се гарантира, че всички потребители в Съюза се ползват с високо и равностойно равнище на защита на техните интереси и за да се създаде добре функциониращ вътрешен пазар. По тази причина държавите членки не следва да имат право да запазват или да въвеждат национални разпоредби, различаващи се от предвидените в настоящата директива, освен ако в нея не е предвидено друго. Това ограничение обаче следва да се прилага само когато става въпрос за разпоредби, хармонизирани с настоящата директива. Когато не съществуват такива хармонизирани разпоредби, държавите членки следва да разполагат със свободата да запазят или да въведат национално законодателство. Съответно държавите членки следва да имат възможност да запазват или да въвеждат национални разпоредби относно солидарната отговорност на доставчика на стоки или услуги и кредитора. Държавите членки следва също да имат възможност да запазват или да въвеждат национални разпоредби относно прекратяването на договор за продажба на стоки или доставка на услуги, когато потребителят упражни правото си на отказ от договора за кредит. В това отношение, в случай на договори за кредит с неопределен срок, държавите членки следва да имат право да определят минималния срок, който трябва да изтече между момента, когато кредиторът поиска погасяване, и деня, в който кредитът трябва да бъде погасен.

(14) Определенията, установени в настоящата директива, определят обхвата на хармонизацията. Поради това задължението на държавите членки да транспонират настоящата директива следва да бъде ограничено до нейното приложно поле, както е очертано от тези определения. Настоящата директива обаче следва да не засяга прилагането от държавите членки, в съответствие с правото на Съюза, на разпоредбите на настоящата директива за области, които не попадат в нейното приложно поле. Съответно дадена държава членка може да запази или да въведе национално законодателство, съответстващо на настоящата директива или на някои нейни разпоредби, относно договорите за кредит, които не попадат в приложното поле на настоящата директива, например относно договорите за кредит, при сключването на които от потребителя се изисква да предаде за държане от кредитора дадена вещ в залог като обезпечение и при които отговорността на потребителя е строго ограничена до заложения предмет, или относно договори за кредит, чийто общ размер надвишава 100 000 EUR. Освен това държавите членки могат да прилагат настоящата директива и към свързани кредити, които не попадат в рамките на съдържащото се в настоящата директива определение на свързан договор за кредит. Съответно разпоредбите на настоящата директива относно свързаните договори за кредит могат да се прилагат за договори за кредит, които служат само частично за финансиране на договор за доставка на стоки или предоставяне на услуги.

([4]) Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 г. относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и за изменение на Директива 90/619/ЕИО на Съвета и на Директиви 97/7/ЕО и 98/27/ЕО (ОВ L 271, 9.10.2002 г., стр. 16).

(15) Редица държави членки прилагат Директива 2008/48/ЕО към области, които не попадат в нейния обхват, за да повишат равнището на защита на потребителите, докато други държави членки разполагат с различни национални правила за регулиране на посочените области, които произтичат от особеностите на пазара, като по този начин се запазват някои различия между националното право на отделните държави членки по отношение на посочените видове кредити. Всъщност някои от договорите за кредит, които не попадат в обхвата на Директива 2008/48/ЕО, могат да бъдат във вреда на потребителите, включително краткосрочните договори за кредит с високи разходи, чийто размер обикновено е по-нисък от минималния праг от 200 EUR, определен в посочената директива. В тази връзка и с цел да се гарантира високо равнище на защита на потребителите и да се улесни трансграничният пазар на потребителски кредити, настоящата директива следва да обхваща някои договори, които бяха изключени от обхвата на Директива 2008/48/ЕО, като например договорите за потребителски кредит, при които общият размер на кредита е по-малък от 200 EUR. Аналогично, други продукти, които са потенциално вредни поради високите разходи, с които са свързани, или високите такси в случай на пропуснати плащания, следва да бъдат включени в настоящата директива, за да се гарантират по-голяма прозрачност и по-добра защита на потребителите, което ще доведе до по-голямо доверие у потребителите. За тази цел договорите за наем или лизинг с опция за закупуване, договорите за кредит под формата на овърдрафт и при които кредитът трябва да бъде погасен в срок от един месец, договорите за кредит, при които кредитът е отпуснат без лихва и без никакви други такси, и договорите за кредит, съгласно чиито условия кредитът трябва да бъде погасен в срок до три месеца и за които се дължат незначителни по размер такси, не следва да бъдат изключени от обхвата на настоящата директива. Въпреки това за някои от договорите за кредит, които бяха изключени от обхвата на Директива 2008/48/ЕО и следва да бъдат включени в обхвата на настоящата директива, а именно договорите за кредит, при които общият размер на кредита е по-малък от 200 EUR, кредитът е отпуснат без лихва и без никакви други такси и само с ограничени такси, дължими от потребителя за забавени плащания, или кредитът трябва да бъде погасен в срок до три месеца с незначителни по размер такси, държавите членки следва да могат да изключат прилагането на определен и ограничен брой разпоредби на настоящата директива, свързани с рекламата, преддоговорната информация и договорната информация, за да се избегне ненужна тежест за кредиторите, като се вземат предвид пазарните особености и специфичните характеристики на посочените договори за кредит, например по-краткия им срок, а същевременно се гарантира по-високо равнище на защита на потребителите.

(16) Схемите от типа „купи сега, плати по-късно“, при които кредиторът отпуска кредит на потребител единствено с цел закупуване на стоки или услуги, предоставяни от доставчик, които представляват нови цифрови финансови инструменти, позволяващи на потребителите да правят покупки и да ги изплащат с течение на времето, често се предоставят без лихва и без никакви други такси, поради което следва да бъдат включени в обхвата на настоящата директива.

(17) Някои разсрочени плащания, при които доставчик на стоки или услуги дава на потребителя време да плати за стока или услуга без лихва и без никакви други такси, с изключение на ограничени такси за забавени плащания в съответствие с националното право, следва да бъдат изключени от обхвата на настоящата директива, при условие че няма трета страна, като например при схемите от типа „купи сега, плати по-късно“, предлагаща кредит за стоката или услугата, и че плащането трябва да бъде извършено изцяло в ограничен срок от 50 дни от доставката на стоката или предоставянето на услугата. В действителност такива разсрочени плащания са търговски практики, които обикновено се използват, за да се даде възможност на потребителите да плащат едва след получаването на стоките или услугите, и които са от полза за потребителите, например в случай на разсрочено плащане на медицински сметки, когато болниците дават време на потребителите да заплатят медицинските разходи. Това изключване следва да бъде ограничено за някои големи онлайн доставчици на стоки или услуги, които имат достъп до голяма клиентска база, когато трета страна нито предлага, нито купува кредит и когато плащането трябва да се извърши изцяло в рамките на 14 дни от доставката на стоките или услугите, без да се начисляват лихви и без други такси и само с ограничени такси, дължими от потребителя за забавени плащания, наложени в съответствие с националното право. В противен случай въпросните големи онлайн доставчици, предвид финансовия им капацитет и способността им да подтикват потребителите към импулсивни покупки и потенциално свръхпотребление, биха били в състояние да предлагат разсрочено плащане в много широки граници без никаква защита за потребителите и да отслабят лоялната конкуренция с други доставчици на стоки или услуги. Подобно ограничение винаги би позволило на потребителите да извършват плащания по удобен начин в рамките на две седмици, като същевременно се гарантира, че ако големите онлайн доставчици на стоки или услуги желаят да предоставят кредит в голям мащаб с по-дълъг срок, те попадат в обхвата на настоящата директива.

(18) Както е описано в съображение 17 от Регламент (ЕС) 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета ([5]), дебитните карти за разсрочено плащане са кредитни карти, които обикновено се предлагат на пазара, когато общата сума на операциите се дебитира от сметката на картодържателя на предварително договорена конкретна дата, обикновено веднъж месечно, без да се плаща лихва. Държавите членки следва да могат да освобождават от настоящата директива някои договори за кредит под формата на дебитни карти за разсрочено плащане, тъй като такива договори за кредит могат да помогнат на домакинствата по-добре да приспособят бюджета си към месечния доход, като кредитът трябва да бъде погасен в срок от 40 дни, без лихва и без никакви други такси и само с ограничени такси, свързани с предоставянето на платежната услуга, и се предоставя от кредитна институция или платежна институция. Това освобождаване не следва да засяга прилагането на съответните разпоредби за овърдрафт или свръховърдрафт, които следва да се прилагат, в случай че погасяването надвишава положителното салдо по текущата сметка.

([5]) Регламент (ЕС) 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно обменните такси за платежни операции, свързани с карти (ОВ L 123, 19.5.2015 г., стр. 1).

(19) Договорите за наем и лизинг, при които не се предвижда задължение или опция за закупуване от потребителя на предмета на договора нито в самия договор, нито в друг отделен договор, например договори само за наем, не следва да бъдат включени в обхвата на настоящата директива, предвид факта, че те не предполагат никакво прехвърляне на имущество до изтичането на договора.

(20) Освен това всички договори за кредит на стойност до 100 000 EUR следва да бъдат включени в обхвата на настоящата директива. Горният праг на договорите за кредит, установен в настоящата директива следва да бъде по-висок от установения в Директива 2008/48/ЕО, за да се отрази индексацията поради ефекта на инфлацията от 2008 г. досега и през следващите години.

(21) В случая на договори за кредит, в които се предвиждат договорености между кредитора и потребителя по отношение на разсрочено плащане или начините на погасяване, ако вече е налице неизпълнение от страна на потребителя или има вероятност от такова неизпълнение по първоначалния договор за кредит, когато такива договорености е вероятно да предотвратят възможността за съдебно производство във връзка с неизпълнението и условията по тях не са по-неблагоприятни от предвидените в първоначалния договор за кредит, държавите членки следва да могат да решат да прилагат само ограничен брой разпоредби на настоящата директива, като наред с другото освободят кредиторите от задължението да извършват оценка на кредитоспособността. Това не трябва да пречи на потребителите, изпитващи затруднения с плащането, да получат нов договор за кредит, който би им помогнал по-лесно да погасят първоначалния си кредит. Ще се счита, че има вероятност от неизпълнение от страна на потребителя, например в случай че е загубил работата си.

(22) От 2008 г. насам колективното финансиране се разви като форма на финансиране, която е на разположение на потребителите, обикновено за дребни разходи или инвестиции. Доставчиците на услуги за колективно кредитиране управляват публично достъпна цифрова платформа с цел свързване или улесняване на свързването на потенциални кредитори, действащи в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност или извън тези рамки, с търсещи финансиране потребители. Такова финансиране би могло да бъде под формата на потребителски кредит. Когато доставчиците на услуги за колективно кредитиране предоставят пряко кредит на потребителите, за тях следва да се прилагат разпоредбите относно кредиторите, включени в Директивата. Когато доставчиците на услуги за колективно кредитиране улесняват отпускането на кредит между кредитори, действащи в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност, и потребители, за тези кредитори следва да се прилагат задълженията за кредиторите по настоящата директива В тези случаи доставчиците на услуги за колективно кредитиране действат като кредитни посредници, поради което за тях следва да се прилагат задълженията за кредитните посредници съгласно настоящата директива.

(23) За специфичните видове договори за кредит, за които се прилагат само някои разпоредби на настоящата директива, държавите членки следва да останат свободни да регулират в националното си право тези видове договори за кредит, що се отнася до други аспекти, които не са хармонизирани с настоящата директива.

(24) Договорите за многократно предоставяне на услуги или за доставка на стоки от един и същи вид, при които потребителят заплаща за тях през целия период на предоставянето им чрез вноски, могат значително да се различават по отношение на интересите на страните по договора и условията и изпълнението на сделките от договорите за кредит, които са обхванати от настоящата директива. Ето защо такива договори не следва да се считат за договори за кредит за целите на настоящата директива. Такива договори включват например застрахователни договори, при които застраховката се заплаща чрез месечни вноски.

(25) Договори за кредит, които се отнасят до отпускането на кредит, обезпечен с недвижимо имущество, и договори за кредит, чиято цел е да се финансира придобиване или запазване на права на собственост върху земя или сграда, която е построена или предстои да бъде построена, включително помещения, използвани за търговска, стопанска или професионална дейност, следва да бъдат изключени от обхвата на настоящата директива, тъй като тези договори се уреждат с Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([6]). Въпреки това кредити, чиято цел е ремонт на жилищен недвижим имот, и чийто общ размер надвишава 100 000 EUR и които не са обезпечени нито с ипотека, нито с друго сравнимо обезпечение върху недвижим имот, използвано обичайно в дадена държава членка, нито с право, свързано с недвижим имот, не следва да бъдат изключени от обхвата на настоящата директива.

(26) Настоящата директива следва да се прилага независимо от това дали кредиторът е юридическо или физическо лице. Настоящата директива обаче не засяга правото на държавите членки да ограничават предоставянето на кредити на потребители само до юридически лица или до определени юридически лица.

([6]) Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 г. относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 (ОВ L 60, 28.2.2014 г., стр. 34).

(27) Някои разпоредби на настоящата директива следва да се прилагат за кредитни посредници, които са физически и юридически лица и които при упражняване на своята търговска, стопанска или професионална дейност, срещу възнаграждение, представят или предлагат договори за кредит на потребители, съдействат на потребителите като извършват подготвителната работа по договори за кредит или сключват договори за кредит с потребители от името на кредитора.

(28) Информацията за потребителите, като например подходящи разяснения, преддоговорна информация, обща информация и информация за справки в бази данни, следва да се предоставя безвъзмездно. Специално внимание следва да се обърне на нуждите на хората с увреждания.

(29) Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, признати по-специално в Хартата. По-специално тя изцяло зачита правата във връзка със защитата на личните данни, правото на собственост, недискриминацията, защитата на семейния и професионалния живот и защитата на потребителите съгласно Хартата.

(30) Настоящата директива не следва да засяга Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета ([7]), който се прилага за всяко обработване на лични данни, извършвано от кредитори и кредитни посредници, попадащи в обхвата на настоящата директива, и по-специално без да се засягат принципите, свързани с обработването на лични данни, изложени в член 5 от посочения регламент, включително свеждане на данните до минимум, точност и ограничаване в рамките на целта.

(31) Потребители, които пребивават законно в Съюза, не следва да бъдат обект на дискриминация въз основа на тяхната националност или местопребиваване, или поради някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата, когато подават искане, сключват или са сключили договор за кредит в рамките на Съюза. Това не засяга възможността за предлагане на различни условия за достъп до кредит, когато тези различни условия са надлежно обосновани от обективни критерии. Нещо повече, това не следва да се разбира като създаване на задължение за кредиторите или кредитните посредници да предоставят услуги в области, в които не извършват стопанска дейност.

(32) Потребителите следва да бъдат защитени от нелоялни или подвеждащи практики, по-специално по отношение на информацията, предоставяна от кредитора или кредитния посредник, в съответствие с Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([8]). Тази директива продължава да се прилага по отношение на договорите за кредит и действа като „защитна мрежа“, гарантираща, че във всички сектори може да се поддържа високо общо равнище на защита на потребителите срещу нелоялни търговски практики, включително чрез допълване на други законодателни актове на Съюза.

(33) Следва да бъдат предвидени специфични разпоредби относно рекламата на договори за кредит, както и относно някои елементи от стандартната информация, която трябва да бъде предоставяна на потребителите, за да могат те, по-специално, да съпоставят различните предложения. Такава стандартна информация следва да се предоставя по ясен, кратък и забележим начин с помощта на представителен пример. Общият размер на кредита и срокът за погасяване, които кредиторът е избрал да включи в такъв представителен пример, следва да съответстват във възможно най-голяма степен на характеристиките на рекламирания от него договор за кредит. Стандартната информация следва да бъде показана предварително и видимо, по ясен начин и в увлекателен формат. Тя следва да бъде ясно четима и пригодена да отчита техническите ограничения на някои средства за комуникация, като например екраните на мобилните телефони. По отношение на цифровите канали част от стандартната информация в представителния пример може да бъде предоставена чрез щракване, скролване или плъзване с пръст. Въпреки това, преди да получат достъп до предложения за кредит, на потребителите следва да бъде предоставена цялата стандартна информация, която трябва да бъде включена в рекламата на договорите за кредит, дори в случай на опция за щракване, скролване или плъзване с пръст. Освен това стандартната информация следва да бъде ясно разграничена от всяка допълнителна информация, свързана с договора за кредит. Временните промоционални условия, като например примамлив лихвен процент с по-ниска лихва за първите месеци на договора за кредит, следва ясно да бъдат обозначени като такива. Потребителите следва да могат да виждат цялата съществена информация с един поглед, дори когато я гледат върху екрана на мобилен телефон. Телефонният номер и адресът на електронната поща на кредитора и, когато е приложимо, на кредитния посредник също следва да бъдат съобщени на потребителя, за да може той бързо и ефективно да се свърже с кредитора или кредитния посредник.

([7]) Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

([8]) Директива 2005/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 г. относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и изменение на Директива 84/450/ЕИО на Съвета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета, и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялни търговски практики“) (ОВ L 149, 11.6.2005 г., стр. 22).

Следва да бъде предвиден таван, когато не е възможно да бъде посочен общият размер на кредита като обща сума, която се предоставя, по-специално когато договорът за кредит дава свобода на потребителя да усвоява кредита с ограничение относно размера. Таванът следва да посочва горната граница на кредита, който може да бъде отпуснат на потребителя. В конкретни и обосновани случаи, с цел потребителят да разбира по-добре информацията, оповестявана в рекламите на договорите за кредит, когато използваното средство за комуникация не позволява визуално възпроизвеждане на тази информация, като например при радио рекламите, количеството на оповестяваната информация следва да се намали. Освен това държавите членки следва да останат свободни да регламентират в националното право изискванията за информация, отнасящи се до рекламите на договори за кредит, в които не се съдържа информация за разходите по кредита. С цел да бъдат намалени случаите на неправомерни продажби на кредити на потребители, които не са в състояние да си позволят тези кредити, и за да се насърчава устойчивото кредитиране, рекламирането на договорите за кредит следва във всички случаи да съдържа ясно и видно предупреждение, което да дава на потребителите да разберат, че заемането на пари струва пари. С цел да бъде гарантирано по-високо равнище на защита на потребителите, следва да се забранят някои реклами, като например тези, които насърчават потребителите да търсят кредит, като твърдят, че кредитът ще подобри финансовото им положение, или посочват, че регистрираните кредити в базите данни имат слабо или нямат никакво влияние върху оценката на искането за кредит. Държавите членки следва също така да могат да забраняват реклами, които считат за рискови за потребителите, например реклами, които подчертават лекотата или бързината, с която може да се получи кредит.

(34) Трайните носители, включително хартиени и оперативно съвместими, преносими и машинночетими цифрови версии на документи, следва да позволяват информацията да бъде адресирана лично до потребителя, следва да дават възможност на потребителя да съхранява информацията по начин, който е достъпен за бъдещи справки, и за срок, подходящ за предназначението на информацията, следва да дават възможност за непроменено възпроизвеждане на съхраняваната информация и да гарантират четимостта на информацията, така че информацията да може да бъде прочетена и използвана за справки. Потребителите следва да имат възможност да избират вида траен носител, чрез който да получават информация на преддоговорния етап и след сключването на договора и чрез който да уведомяват за своя отказ. Потребителите обаче не следва да могат да уведомяват за отказа си и да изискват от кредиторите или, ако е приложимо, от кредитните посредници да предоставят информация чрез видове трайни носители, които не се използват обичайно.

(35) Рекламите обикновено са съсредоточени по-специално върху един или повече продукти, докато потребителите следва да могат да вземат решенията си, познавайки пълната гама от предлагани кредитни продукти. В това отношение общата информация играе важна роля за запознаването на потребителя с широката гама от налични продукти и услуги и с основните им характеристики. Затова потребителите следва да могат да получават по всяко време обща информация за наличните кредитни продукти. Това следва да не засяга задължението за предоставяне на персонализирана преддоговорна информация на потребителите.

(36) За да могат потребителите да взимат своите решения при пълно познаване на фактите, те следва да получават адекватна преддоговорна информация, която да могат да обмислят внимателно в удобен за тях момент, достатъчно рано преди сключването на договора за кредит, а не в момента на сключването му, включително информация относно условията и разходите по кредита и относно техните задължения, както и подходящи разяснения във връзка с това. Целта е да се гарантира, че потребителите разполагат с достатъчно време, за да прочетат и разберат преддоговорната информация, да сравнят предложенията и да вземат информирано решение. Това изискване не следва да засяга изпълнението на Директива 93/13/ЕИО на Съвета ([9]).

(37) Преддоговорната информация следва да бъде предоставяна чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, поместен в приложение I към настоящата директива. За да се помогне на потребителите да разбират и съпоставят различни предложения, основните елементи на кредита следва да бъдат представени по забележим начин на първата страница на посочения формуляр, чрез който потребителите следва да могат да видят цялата съществена информация с един поглед, дори и върху екрана на мобилен телефон. В случай че всички ключови елементи не могат да бъдат показани по видим начин на една страница, те следва да бъдат показани в първата част на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ най-много на две страници. Информацията, предоставена в посочения формуляр, следва да бъде ясна, ясно четима и пригодена към техническите ограничения на някои средства за комуникация, като например екраните на мобилните телефони. Тя следва да бъде визуално представена по адекватен и подходящ начин по различните канали, за да се гарантира, че всеки потребител има достъп до информацията на равни начала и в съответствие с Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета ([10]).

([9]) Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29).

([10]) Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70).

(38) С цел да се гарантира възможно най-голяма прозрачност и съпоставимост на предложенията, преддоговорната информация следва да включва по-специално годишния процент на разходите, приложим за кредита, определян по еднакъв начин навсякъде в Съюза. Тъй като на този етап годишният процент на разходите може да бъде указан само чрез пример, този пример следва да бъде представителен. Поради тази причина той следва да съответства например на средната продължителност и средния общ размер на кредита, отпускан по разглеждания вид договор за кредит, и, ако е приложимо, на закупуваната стока. При определяне на представителния пример следва да се вземе предвид и честотата на някои видове договори за кредит на даден пазар. По отношение на лихвения процент, периодичността на вноските и капитализирането на лихви кредиторите следва да използват обичайния си метод на изчисление за съответния потребителски кредит. В случай че преддоговорната информация се предоставя по-малко от един ден преди потребителят да бъде обвързан с договор или предложение за кредит, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник следва да напомнят на потребителя, между един и седем дни след сключването на договора или, когато е приложимо, след отправянето на обвързващото предложение за кредит от потребителя, за възможността да се откаже от договора за кредит.

(39) Общите разходи по кредита за потребителя следва да включват всички разходи, включително лихва, комисиони, данъци, такси, заплащани за кредитни посредници, и всякакви други видове такси, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит, с изключение на нотариални разходи. Реалната запознатост на кредитора с разходите следва да се оцени обективно, като се вземат предвид изискванията за професионализъм, предвидени в настоящата директива.

(40) Договорите за кредит, в които лихвеният процент се преразглежда периодично според измененията в референтния лихвен процент, посочен в договора за кредит, следва да не бъдат смятани за договори за кредит с фиксиран лихвен процент.

(41) Държавите членки следва да продължат да разполагат със свободата да запазят или да въведат национални разпоредби, които забраняват на кредитора да изисква от потребителя във връзка с договора за кредит да открие банкова сметка, да сключи договор за друга допълнителна услуга или да заплати разходите или таксите за такива банкови сметки или други допълнителни услуги. В държавите членки, в които са позволени такива комбинирани предложения, потребителите следва да бъдат информирани преди сключването на договора за кредит относно всички допълнителни услуги, които са задължителни за получаването на самия кредит или за получаването му при предлаганите условия. Разходите за тези допълнителни услуги, по-специално застрахователни премии, следва да бъдат включени в общите разходи по кредита. Като алтернатива, ако размерът на тези разходи не може да бъде определен предварително, потребителите следва да получат адекватна информация относно наличието на разходи на преддоговорния етап. Следва да се предполага, че на кредиторите са известни разходите за допълнителните услуги, които предлагат на потребителите от свое име или от името на трета страна, освен ако цената не зависи от конкретните характеристики или положението на потребителите.

(42) За някои специфични видове договори за кредит обаче е уместно, с оглед да се гарантира адекватно равнище на защита на потребителите, без да се натоварват прекомерно кредиторите или, когато е приложимо, кредитните посредници, да се ограничат изискванията за предоставяне на преддоговорна информация, като се вземе предвид специфичният характер на този вид договори за кредит.

(43) На потребителите следва да се предоставя изчерпателна информация преди сключването на договора за кредит, независимо дали в маркетинга на кредита участва кредитен посредник или не. Ето защо по правило изискванията за предоставяне на преддоговорна информация следва да се прилагат и за кредитните посредници. Ако обаче доставчиците на стоки или услуги действат като кредитни посредници в спомагателно качество, не е уместно да им бъде налагано правното задължение да предоставят преддоговорна информация в съответствие с настоящата директива. За доставчиците на стоки или услуги може да се смята например, че действат като кредитни посредници в спомагателно качество, ако дейността им като кредитни посредници не е основната цел на тяхната търговска, стопанска или професионална дейност. В тези случаи също се постига достатъчно равнище на защита на потребителите, тъй като кредиторът следва да е отговорен да гарантира, че потребителят получава пълната преддоговорна информация или от кредитния посредник, когато кредиторът и кредитният посредник са се споразумели за това, или по друг подходящ начин.

(44) Държавите членки следва да разполагат с възможността да регламентират потенциално обвързващия характер на информацията, която да се предоставя от кредитора или, когато е приложимо, от кредитния посредник на потребителя преди сключването на договора за кредит, и периода, за който кредиторът да бъде обвързан от нея.

(45) Освен предвидената преддоговорна информация, потребителят може да се нуждае от допълнителна помощ, за да реши кой от предложените договори за кредит в рамките на набора от предлагани продукти най-добре отговаря на неговите потребности и финансово положение. Ето защо държавите членки следва да гарантират, че преди сключването на договор за кредит кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници осигуряват такава помощ във връзка с кредитните продукти, които предлагат на потребителя, като правят подходящи разяснения на съответната информация безвъзмездно — включително по-конкретно съществените характеристики на предлаганите на потребителя продукти — чрез персонализиран подход, така че той да може да разбере какво би могло да бъде тяхното отражение върху икономическото му положение, включително правните и финансовите последици, които може да произтекат от неточното изпълнение на договорните задължения. Кредиторите и, когато е приложимо, кредитните посредници следва да адаптират начина на предоставяне на разясненията към конкретните обстоятелства, при които се предлага кредитът, и необходимостта от предоставяне на помощ на потребителя, като се отчитат познанията и опитът на потребителя по отношение на кредитите, а също и естеството на отделните кредитни продукти. Тези разяснения сами по себе си не следва да представляват лична препоръка. Държавите членки следва да могат да изискват от кредиторите и, когато е приложимо, от кредитните посредници, да документират под каква форма и кога тези разяснения са били предоставени на потребителя.

(46) Както се подчертава в предложението на Комисията за регламент за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект), публикувано на 21 април 2021 г., системите с изкуствен интелект (ИИ) могат лесно да бъдат внедрени в множество сектори на икономиката и сфери на обществото, включително в трансграничен план, и да се ползват от свободно движение в целия Съюз. В този контекст, когато персонализират цената на своите предложения за конкретни потребители или конкретни категории потребители въз основа на автоматизирано вземане на решения, кредиторите и кредитните посредници следва да информират потребителите по ясен начин, че представената им цена е персонализирана въз основа на автоматизирано обработване на лични данни, включително логически изведени данни, с цел да им позволят да отчетат възможните рискове при вземането на решение за закупуване. Съгласно член 14, параграф 2, буква е) от Регламент (ЕС) 2016/679 от кредиторите и кредитните посредници се изисква също така да информират потребителите, които получават предложението, за източниците на данни, използвани за персонализирането му.

(47) Важно е да се предотвратят практики, като обвързването на определени продукти, които могат да склонят потребителите да сключат договори за кредит, без те да отговарят в най-голяма степен на техния интерес, без все пак да се ограничава възможността за пакетни продажби, което може да е от полза за потребителите. Редно е обаче държавите членки да продължат да следят отблизо пазарите на финансови услуги на дребно, за да гарантират, че практиките на пакетна продажба не нарушават избора на потребителите, нито конкуренцията. Като общо правило практиките на обвързване следва да не бъдат разрешени, освен ако е невъзможно финансовата услуга или продукт, предлагани заедно с договора за кредит, да бъдат предложени отделно, тъй като са неразделна част от кредита, например в случаите на овърдрафт. Въпреки че с оглед на съображенията за пропорционалност кредиторите следва да могат да изискват от потребителя да има съответна застрахователна полица, за да гарантира погасяването на кредита или да застрахова стойността на обезпечението, потребителят следва да има възможност да избира свой собствен застраховател. Това не следва да засяга кредитните условия, определени от кредитора, при условие че застрахователната полица на този доставчик има равностойно ниво на гаранция като застрахователната полица, предложена или предлагана от кредитора. Нещо повече, държавите членки следва да имат възможността да стандартизират изцяло или частично предлаганото от застрахователните договори покритие, така че да се улесни съпоставянето на различните предложения за потребителите, които желаят да правят подобни съпоставки. За да може потребителят да разполага с допълнително време, за да сравни застрахователните предложения, преди да закупи застрахователна полица, държавите членки следва да изискват на потребителя да се предоставят най-малко три дни, за да сравни застрахователните предложения, свързани с договора за кредит, без предложението да бъде променяно, и потребителят да бъде информиран за това. Потребителите следва да могат да сключват застрахователна полица преди изтичането на този тридневен срок, ако изрично поискат това.

(48) Поради медицинската си история редица преживели рак лица в дългосрочна ремисия често са обект на несправедливо отношение при достъпа до финансови услуги. Те често трябва да плащат непосилно високи премии, въпреки че са се излекували преди много години, дори десетилетия. С цел да се предостави на потребителите, преживели рак, равен достъп до застраховки, свързани с договори за кредит, държавите членки следва да изискват застрахователните полици да не се основават на лични данни относно диагностицирането на онкологични заболявания у потребителите, ако е изтекъл определен период от време след края на медицинското лечение на тези потребители. Този период, определен от държавите членки, не следва да надвишава 15 години, считано от края на медицинското лечение на потребителя.

(49) Договорите за кредит и допълнителните услуги следва да бъдат представени по ясен и прозрачен начин. Не следва да е възможно да се направи извод за съгласие на потребителя за сключване на договор за кредит или за закупуване на допълнителни услуги. Всяко такова съгласие на потребителя следва да бъде ясно потвърждаващо действие, с което се установява свободно изразено, конкретно, информирано и недвусмислено указание за съгласието на потребителя. В този контекст мълчанието, бездействието или вариантът по подразбиране като например предварително отметнатите полета не следва да се счита, че представляват съгласие от страна на потребителя.

(50) Предоставянето на консултации под формата на персонализирана препоръка, тоест консултантски услуги, е дейност, която може да бъде съчетана с други аспекти на предоставянето на кредит или на извършването на посредничество за кредит. Ето защо, за да могат по-добре да разберат характера на услугите, които им се предлагат, потребителите следва да бъдат осведомявани какво включват тези консултантски услуги и дали такива се предлагат или могат да бъдат предлагани. Предвид значението, което потребителите придават на употребата на понятията „консултации“ и „консултанти“, държавите членки следва да могат да забранят тяхното използване или използването на подобни понятия, когато такива консултантски услуги се предоставят на потребителите от кредиторите или кредитните посредници. Целесъобразно е да се гарантира, че държавите членки ще наложат предпазни мерки, когато консултациите се описват като независими, за да се гарантира, че гамата от разглежданите продукти и договореностите за възнаграждение съответстват на очакванията на потребителите за подобни консултации. При предоставянето на консултантски услуги кредиторите или кредитните посредници следва да посочват дали препоръката ще се основава само на тяхната собствена гама от продукти или на широка гама от предлаганите на пазара продукти, така че потребителят да може да разбере въз основа на какво се прави препоръката. Освен това кредиторът и кредитният посредник следва да посочват таксата, която потребителят дължи за консултантските услуги, или — в случай че нейният размер не може да бъде определен към момента на оповестяването на информацията — метода, използван за нейното изчисляване. Консултациите следва винаги да се предоставят в най-добрия интерес на потребителя, като консултантите се осведомяват за нуждите и положението на потребителя и препоръчват договори за кредит, подходящи за нуждите, финансовото състояние и личното положение на потребителя, имайки предвид и целта за свеждане до минимум на случаите на неизпълнение и просрочени задължения. Освен това при предоставянето на консултации следва да се вземат предвид достатъчно голям брой договори за кредит в продуктовата гама на консултанта.

(51) Предоставянето на кредит, който не е бил поискан от потребителя, може в някои случаи да бъде свързано с практики, които са вредни за потребителя. В това отношение следва да се забрани непоисканото предоставяне на кредит, включително непоисканите предварително одобрени кредитни карти, изпращани на потребителите, едностранното въвеждане на нов овърдрафт или свръховърдрафт или едностранното повишаване на лимита на овърдрафта, свръховърдрафта или кредитната карта на даден потребител. Непоисканото предоставяне на кредит под формата на договори извън търговския обект съгласно определението в член 2, точка 8 от Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([11]) също следва да бъде забранено. Забраната за непоискано отпускане на кредити не следва да възпрепятства кредиторите и кредитните посредници да рекламират или предлагат кредити в рамките на търговски отношения в съответствие с правото на Съюза в областта на защитата на потребителите и с националните мерки, които са в съответствие с правото на Съюза, включително рекламиране и предлагане на кредити на мястото на продажбата с цел финансиране на покупката на стока или услуга.

(52) Държавите членки могат да предложат на потребителите възможността да търсят пропорционални и ефективни средства за правна защита срещу кредиторите или кредитните посредници в случай на неспазване на настоящата директива, в съответствие с националното право. Тези средства за правна защита могат да включват обезщетение за вреди и намаляване на общите разходи по кредита за потребителя или прекратяване на договора за кредит.

(53) Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки за насърчаване на отговорни практики на всички етапи от кредитното правоотношение, като вземат предвид специфичните особености на своя кредитен пазар. Следва да бъде възможно тези мерки да включват например предоставяне на информация и образоване на потребителите, включително предупреждения относно рисковете, свързани с просрочване на плащанията и свръхзадлъжнялост. В условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не участват в практики на безотговорно кредитиране и да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността. Държавите членки следва да упражняват необходимия надзор, за да се избягва подобно поведение от страна на кредиторите, и следва да определят необходимите средства за санкциониране на такова поведение. Без да се засягат разпоредбите относно кредитния риск, предвидени в Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([12]), кредиторите следва да носят отговорност за проверката на кредитоспособността на всеки отделен потребител. За тази цел кредиторите следва да могат да използват не само информацията, предоставена от потребителя при изготвянето на съответния договор за кредит, но също и информацията, придобита по време на продължителни търговски отношения. Потребителите следва също да действат благоразумно и да спазват договорните си задължения.

([11]) Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно правата на потребителите, за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директива 85/577/ЕИО на Съвета и Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 304, 22.11.2011 г., стр. 64).

([12]) Директива 2013/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 338).

(54) Важно е способността и склонността на потребителя да погасява кредита да се оценяват и проверяват преди сключването на договор за кредит. Тази оценка на кредитоспособността следва да бъде пропорционална и да се прави в интерес на потребителя, за да се избегнат безотговорни практики на кредитиране и свръхзадължнялост, и при нея следва да се отчитат всички необходими и значими фактори, които биха могли да окажат влияние върху способността на потребителя да погаси кредита. Графикът за погасяване следва да бъде съобразен със специфичните нужди и капацитета за погасяване на потребителя. В случаите, в които заявлението за кредит е подадено съвместно от повече от един потребител, оценката на кредитоспособността може да се извърши въз основа на общата способност за погасяване. Положителната оценка не следва да засяга свободата на договаряне на кредитора във връзка с отпускането на кредит. Държавите членки следва да могат да издават допълнителни указания за допълнителни критерии и за допълнителни методи за оценяване на кредитоспособността на потребителя, например чрез въвеждане на максимални стойности за съотношението между размера на заема и стойността на имуществото и за съотношението между размера на заема и доходите.

(55) Оценката на кредитоспособността следва да се основава на информация за финансовото и икономическото положение. Тази информация следва да бъде необходима и пропорционална на естеството, срока, стойността и рисковете на кредита за потребителя, в съответствие с принципа за свеждане на данните до минимум, установен в Регламент (ЕС) 2016/679, и следва да бъде относима, пълна и точна. Тази информация следва да включва най-малкото приходите и разходите на потребителя, включително като по подходящ начин се вземат под внимание текущите задължения на потребителя, сред които и разходите за живот на потребителя и неговото домакинство, както и финансовите задължения на потребителя. Тази информация не следва да включва специалните категории лични данни, посочени в член 9, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679, като например здравни данни, включително данни за ракови заболявания, нито информация, получена от социалните мрежи. В Насоките от 29 май 2020 г. на Европейския банков орган относно предоставянето и наблюдението на кредити се предоставят насоки кои категории данни може да бъдат използвани за обработването на лични данни за целите на оценката на кредитоспособността, сред които са доказателства за доходите или другите източници за погасяване на кредита, както и информация за финансовите активи и пасиви или за други финансови задължения. Потребителите следва да предоставят информация за своето финансово и икономическо положение, за да улеснят оценката на кредитоспособността. Кредит следва да бъде отпускан на потребителя само когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит, е вероятно да бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно този договор. Когато прави оценка на способността на потребителя да изпълнява задълженията си по договора за кредит, кредиторът следва да взема предвид съответните фактори и специфични обстоятелства, например, но не само, в случай на кредит, предоставян в съответствие с настоящата директива за финансиране на обучение или за покриване на извънредни разходи за здравно обслужване, наличието на достатъчно доказателства, че кредитът ще донесе бъдещи доходи на потребителя, или наличието на обезпечение или други форми на гаранции, които потребителят би могъл да предостави с цел обезпечаване на кредита.

(56) В предложението на Комисията за регламент за определяне на хармонизирани правила относно изкуствения интелект (Законодателен акт за изкуствения интелект) се предвижда, че системите с ИИ, използвани за оценка на кредитния рейтинг или кредитоспособността на физически лица, следва да бъдат класифицирани като високорискови системи с ИИ, тъй като те определят достъпа на тези лица до финансови ресурси или основни услуги като жилищно настаняване, електроенергия и телекомуникационни услуги. Предвид важността на тези решения, винаги когато оценката на кредитоспособността включва автоматизирано обработване, потребителят следва да има право на човешка намеса от страна на кредитора. Без да се засяга Регламент (ЕС) 2016/679, потребителят следва да има право да получи смислено и разбираемо обяснение на извършената оценка и на функционирането на използваното автоматизирано обработване, включително основните променливи, логиката и съпътстващите рискове, както и правото да изрази гледната точка на потребителя и да поиска преразглеждане на оценката на кредитоспособността и преразглеждане на решението дали да се отпусне кредит. Потребителят следва да има право да бъде информиран за тези права, след като е получил надлежно информация относно процедурата, която трябва да се следва. Възможността да се поиска преразглеждане на първоначалната оценка и на решението не следва непременно да води до отпускане на кредит на потребителя.

(57) За да се оцени кредитният статус на потребителя, кредиторът следва също да направи справка в кредитните бази данни. Обхватът на тези справки може да варира в зависимост от правните и фактическите обстоятелства. За да се предотврати всяко нарушаване на конкуренцията между кредиторите, тези, които подлежат на надзор и спазват изцяло Регламент (ЕС) 2016/679, следва да имат достъп до частни или публични кредитни бази данни с информация за потребителите в държава членка, в която не са установени, при недискриминационни условия спрямо установените в тази държава членка кредитори. Държавите членки следва да улесняват трансграничния достъп до частни или публични бази данни в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679. За да се повиши реципрочността, кредитните бази данни следва да съдържат най-малко информация за просрочените задължения на потребителите при погасяване на кредита, за вида на кредита и за самоличността на кредитора, в съответствие с правото на Съюза и националното право. Кредиторите и кредитните посредници не следва да обработват специални категории данни, като например здравни данни, посочени в член 9, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679, нито информация, получена от социалните мрежи, тъй като нито тези категории данни, нито тази информация следва да се използват за оценка на кредитоспособността на потребителите. Доставчиците на кредитни бази данни следва да разполагат с процедури, за

да гарантират, че информацията, съдържаща се в техните бази данни, е актуална и точна. Ако искането за кредит е получило отказ въз основа на справка в база данни, кредиторите следва да уведомяват потребителите без излишно забавяне и безвъзмездно за резултата от тази справка и за сведенията в базата данни, в която е направена справката, както и за категориите данни, които са взети предвид. Освен това, за да се гарантира осведомеността на потребителите, държавите членки следва да гарантират, че потребителите биват информирани за регистрирането на просрочени плащания по кредити в база данни своевременно и в срок от 30 дни след регистрацията, например като им се изпрати предупреждение по електронна поща с искане да влязат в базата данни, за да видят собствената си информация относно просрочените плащания по кредита.

(58) Настоящата директива не следва да урежда свързани с договорното право въпроси относно действителността на договорите за кредит. Ето защо в тази област държавите членки следва да могат да запазят или да въведат национални разпоредби, които са в съответствие с правото на Съюза. Държавите членки следва да могат да регламентират правния режим, уреждащ предложението за сключване на договор за кредит, по-специално кога се отправя то и за какъв срок е обвързващо за кредитора. Ако такова предложение се отправя едновременно с предоставянето на преддоговорната информация, предвидена от настоящата директива, то, както и всяка допълнителна информация, която кредиторът евентуално желае да предостави на потребителя, следва да бъде представено в отделен документ. Този отделен документ може да представлява приложение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

(59) Договорът за кредит следва да съдържа цялата необходима информация по ясен и сбит начин, за да се даде възможност на потребителя да се запознае със своите права и задължения по въпросния договор.

(60) Без да се засягат Директива 93/13/ЕИО и преддоговорните задължения по настоящата директива и с цел да се гарантира висока степен на защита на потребителите, на потребителя следва да се представя — своевременно и преди всяко изменение на сроковете и условията на договора за кредит — описание на предлаганите промени и, когато е приложимо, на необходимостта от съгласие на потребителя, или обяснение на промените, въведени по силата на закон; графикът за въвеждане на тези промени; и средствата за обжалване, с които разполага потребителят, както и срокът за подаване на жалба от потребителя и наименованието и адресът на компетентния орган, пред когото може да се подаде жалба. Изменението на договора за кредит не следва да засяга което и да било от правата на потребителя, включително правата на информация съгласно настоящата директива. Това не следва да засяга правото на Съюза или националните разпоредби относно допустимостта, условията и действителността на измененията на договора.

(61) За да се гарантира пълна прозрачност, на потребителя следва да се предостави информация относно лихвения процент, както на преддоговорния етап, така и при сключването на договора за кредит. По време на договорното правоотношение потребителят следва също така да бъде информиран за изменения в променливия лихвен процент и за промените в плащанията, произтичащи от тези изменения. Това не следва да засяга разпоредбите на националното право, които не са свързани с информацията за потребителя и които уреждат условията за промените или предписват последиците от тях, с изключение на промените, които засягат плащанията, лихвения процент и други икономически условия, обуславящи кредита, например правила, съгласно които кредиторът има право да променя лихвения процент само при наличието на основателна причина или че потребителят е свободен да прекрати договора за кредит в случай на промяна на лихвения процент или други специфични икономически условия, свързани с кредита.

(62) Овърдрафтите и свръховърдрафтите са все по-често срещани форми на потребителски кредити. Поради това е необходимо тези финансови продукти да бъдат регулирани, за да се повиши равнището на защита на потребителите и да се избегне тяхната свръхзадлъжнялост. Съществува опасност потребителите да не могат да платят, ако кредиторите решат да поискат незабавно възстановяване. Поради това правата на потребителите по отношение на овърдрафта и свръховърдрафта следва да бъдат определени в настоящата директива.

(63) В случай на значителен свръховърдрафт, който продължава повече от месец, кредиторът следва незабавно да представи на потребителя информация за свръховърдрафта, включително за съответната сума, за лихвения процент и за всички приложими санкции, разходи или лихви върху просрочените плащания. В случай на повтарящ се свръховърдрафт, кредиторът следва да предложи на потребителя консултантски услуги, когато е приложимо, за да му помогне да открие по-евтини алтернативи, и да пренасочи потребителя към консултантски услуги в областта на задълженията.

(64) Потребителите следва да имат право на отказ без неустойка и без задължение да представят обосновка. Въпреки това, с цел да се повиши правната сигурност, срокът за отказ следва при всички положения да изтича 12 месеца и 14 дни след сключването на договора за кредит, ако потребителят не е получил условията на договора и информацията съгласно настоящата директива. Срокът за отказ не следва да се счита за изтекъл, ако потребителят не е бил информиран за правото си на отказ.

(65) В случаите, когато потребителят се отказва от договор за кредит, във връзка с който потребителят е получил стоки, по-конкретно чрез покупка на вноски или чрез договор за наем или лизинг, който предвижда задължение за покупка, настоящата директива следва да не засяга начините, по които държавите членки уреждат въпросите за връщане на стоките или други свързани въпроси.

(66) В някои случаи национално право вече предвижда, че на потребителите не могат да се предоставят финансови средства преди изтичането на конкретен краен срок. В тези случаи потребителите могат да поискат уверение, че получават закупените стоки или услуги в по-ранен момент. Следователно в случай на свързани договори за кредит държавите членки следва да имат възможност да предвидят по изключение, че ако потребителите изразят изрично желание да получат закупените стоки или услуги по-рано, крайният срок за упражняване на правото на отказ може да бъде намален, така че да съвпада с крайния срок, преди който не могат да се предоставят финансовите средства.

(67) При свързаните договори за кредит съществува взаимозависимост между покупката на стоки или услуги и договора за кредит, сключен за тази цел. Ето защо в случаите, когато потребителят упражнява правото си на отказ по отношение на договора за покупко-продажба въз основа на правото на Съюза, потребителят не следва да продължава да бъде обвързан от свързания договор за кредит. Това следва да не засяга националното право, приложимо за свързани договори за кредит, в случаите, когато договор за покупко-продажба е обявен за недействителен или когато потребителят е упражнил правото си на отказ въз основа на националното право. Това не следва да засяга и правата на потребителите, предоставени им от националното право, съгласно което между потребителя и доставчика на стоки или услуги не могат да се поемат задължения, нито да се извършват плащания, докато потребителят не е подписал договора за кредит за финансиране на покупката на стоките или услугите.

(68) Страните по договора следва да имат право да извършат стандартно прекратяване на договор за кредит с неопределен срок. Освен това, ако е предвидено в договора за кредит, кредиторът следва да има право по обективно обосновани причини да суспендира правото на потребителя да усвоява суми по договор за кредит с неопределен срок. Такива причини могат да включват например подозрение за неразрешено или неправомерно използване на кредита или значително увеличаване на риска потребителят да не е в състояние да изпълни задължението си за погасяване на кредита. Настоящата директива следва да не засяга националното договорно право, уреждащо правата на страните по договора да прекратяват договора за кредит поради неизпълнението му.

(69) При определени условия потребителят следва да има възможност да предявява претенции срещу кредитора в случай на проблеми, свързани с договор за покупко-продажба. Същевременно държавите членки следва да определят до каква степен и при какви условия потребителят следва да предяви тези претенции срещу доставчика на стоки или услуги, по-специално като заведе дело срещу последния, преди да е в състояние да ги предяви към кредитора. Потребителите не следва да бъдат лишени от правата им съгласно националното право за вменяване на солидарна отговорност на доставчика на стоки или услуги и на кредитора.

(70) Потребителят следва да има право да погаси своите задължения преди определената в договора за кредит дата. Съгласно тълкуването на Съда на Европейския съюз по делото Lexitor ([13]) правото на потребителя на намаляване на общите разходи по кредита за потребителя в случай на предсрочното му погасяване включва всички разходи, наложени на потребителя. Намаляването на общите разходи по кредита за потребителя следва да бъде пропорционално на оставащия срок на договора за кредит и следва да включва и разходите, които не зависят от срока на договора за кредит, включително тези, които са напълно изчерпани към момента на отпускане на кредита. Същевременно данъците и таксите, които се начисляват от и плащат пряко на трета страна и които не зависят от срока на договора за кредит, не следва да се вземат предвид при изчисляването на намалението, тъй като тези разходи не се налагат от кредитора и поради това не могат да бъдат променяни едностранно от него. При изчисляването на намалението обаче следва да се вземат предвид таксите, начислявани от кредитора в полза на трета страна. В случай

([13]) Решение на Съда на ЕС от 11 септември 2019 г., Lexitor, C-383/18, ECLI:EU:C:2019:702.

на предсрочно погасяване кредиторът следва да има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за разходите, свързани пряко с предсрочното погасяване, при отчитане и на евентуално спестените от кредитора разходи. Същевременно, за да се определи методът на изчисляване на обезщетението, е важно да се съблюдават няколко принципа. Изчисляването на обезщетението за кредитора следва да бъде прозрачно и разбираемо за потребителите още на преддоговорния етап и, при всички случаи, по време на изпълнението на договора за кредит. Освен това методът на изчисляване следва да бъде лесно приложим за кредиторите, а надзорът върху обезщетенията от страна на компетентните органи следва да се улеснява. Следователно и тъй като потребителският кредит, предвид срока и размера му, не се финансира чрез механизми за дългосрочно финансиране, горната граница на обезщетението следва да се определи като фиксирана сума. Този подход отразява специфичното естество на потребителските кредити и следва да не засяга подхода за други продукти, които се финансират чрез механизми за дългосрочно финансиране, като ипотечни кредити с фиксиран лихвен процент.

(71) Държавите членки следва да имат правото да предвидят, че кредиторът може да претендира обезщетение за предсрочно погасяване само при условие че сумата на погасяването в рамките на 12 месеца надхвърля определен от държавите членки праг. При фиксирането на този праг, който не следва да надвишава 10 000 EUR, държавите членки следва да вземат предвид средната стойност на потребителски кредити на техния пазар.

(72) С цел да се насърчат създаването и функционирането на вътрешния пазар и да се гарантира високо равнище на защита на потребителите навсякъде в Съюза, е необходимо да се гарантира съпоставимост на информацията, отнасяща се до годишния процент на разходите в рамките на Съюза.

(73) Фиксирането на максимални размери на лихвените проценти, на годишния процент на разходите или на общите разходи по кредита за потребителя е обичайна практика в редица държави членки. Подобна система за определяне на горна граница се оказа полезна за защитата на потребителите от прекомерно високи лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредита за потребителя. В това отношение държавите членки следва да могат да запазят съществуващия си правен режим. За да се увеличи защитата на потребителите без да се налагат ненужни ограничения на държавите членки, следва да има адекватни мерки, например установяване на максимални размери или ограничаване на твърде високите лихви, чрез които ефективно да се предотвратяват злоупотреби и да се гарантира, че на потребителите не се налагат прекомерно високи лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредитите за потребителя.

(74) За да се гарантира прозрачност, Комисията следва да направи публично достояние тези мерки, въведени от държавите членки, в сбита и ясна форма.

(75) Съществуват съществени различия в законите на различните държави членки по отношение на извършването на дейността по предоставяне на договори за кредит. Разнообразието на категориите стопански субекти в областта на кредитното посредничество се отчита, като същевременно е от съществено значение да са налице определени стандарти на равнището на Съюза, за да се осигури висока степен на професионализъм и обслужване.

(76) Приложимата уредба на Съюза следва да вдъхне доверие у потребителите, че кредиторите и кредитните посредници отчитат интересите на потребителите, включително евентуалната им уязвимост и изпитвани от тях трудности при разбирането на продукта, въз основа на информацията, с която кредиторът или кредитният посредник разполага към конкретния момент, и въз основа на разумни допускания за рисковете за положението на потребителя през периода, обхванат от срока на предложения договор за кредит. За да се осигури такова доверие на потребителите, от основно значение е изискването да се гарантира, че предприятията от сектора се отличават с висока лоялност, честност и професионализъм, което включва и отговорно поведение за избягване на практики, които имат отрицателно въздействие върху потребителите, и подходящо управление на конфликтите на интереси, включително произтичащите от възнаграждения, както и да се предоставят консултации, които са в най-добрия интерес на потребителя.

(77) Целесъобразно е да се гарантира, че съответните служители на кредиторите и кредитните посредници притежават подходящи познания и компетентност с цел постигане на висока степен на професионализъм. Ето защо от кредиторите и кредитните посредници следва да се изисква да представят доказателства за съответни познания и компетентност на равнището на дружеството, въз основа на минималните изисквания за познания и компетентност. Държавите членки следва да могат да въвеждат или запазват такива изисквания, приложими по отношение на отделните физически лица, и да адаптират минималните изисквания за познания и компетентност към различните

видове кредитори и кредитни посредници, по-специално когато те действат в спомагателно качество. За целите на настоящата директива служителите, пряко ангажирани с дейности от обхвата на настоящата директива, следва да включват служителите във фронтофисите и бекофисите, включително ръководителите и, когато е целесъобразно, членовете на съвета на кредиторите и кредитните посредници, които изпълняват важна роля в процеса, свързан с договора за кредит. Лицата, които изпълняват спомагателни функции, нямащи отношение към процеса, свързан с договора за кредит, включително служители в отделите за човешки ресурси и информационни и комуникационни технологии, не следва да бъдат считани за „служители“ по смисъла на настоящата директива. Държавите членки следва да въведат мерки, насочени към повишаване на осведомеността за изискванията по настоящата директива в малките и средните предприятия, които са кредитори или кредитни посредници, и към улесняване на тяхното спазване, като например информационни кампании, ръководства за потребители и схеми за обучение на служители.

(78) За да се повиши способността на потребителите да вземат информирани решения относно отговорността, свързана с тегленето на заеми и управлението на задълженията, държавите членки следва да изработят и насърчават мерки за подкрепа на образованието на потребителите във връзка с отговорното вземане на кредити и управление на задълженията, по-специално по отношение на договорите за потребителски кредити, и във връзка с общото управление на бюджета. Такова задължение може да бъде изпълнено при отчитане на рамката за финансова компетентност, разработена съвместно от Съюза и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. От особена важност е да се предоставят насоки за потребителите, които сключват потребителски кредити за първи път, по-специално чрез цифрови инструменти. Във връзка с това Комисията следва да набележи примери за най-добри практики, за да улесни последващото изготвяне на мерки за повишаване на осведомеността на потребителите по финансови въпроси. Комисията може да публикува тези примери за добри практики при съгласуване със сходни доклади, изготвяни по отношение на други законодателни актове на Съюза. При създаването и популяризирането на тези мерки държавите членки следва да се консултират със съответните заинтересовани страни, включително организациите на потребителите. Това задължение не следва да възпрепятства държавите членки да предоставят допълнително финансово образование.

(79) Предвид съществените последици от процедурите по принудително изпълнение за кредиторите и потребителите и потенциално за финансовата стабилност, е необходимо кредиторите да бъдат насърчавани да действат своевременно и проактивно при възникването на кредитни рискове и да въвеждат необходимите мерки, за да се гарантира, че, когато е целесъобразно, кредиторите предоставят разумни отсрочки, преди да инициират процедура по принудително изпълнение. Когато решава дали е целесъобразно да се прилагат мерки за предоставяне на отсрочка или дали е оправдано те да бъдат предложени повторно, кредиторът следва да взема предвид, наред с други елементи, индивидуалните обстоятелства на потребителя, като например интересите и правата на потребителя, способността му да погаси кредита и разумните му нужди от разходи за издръжка, и следва да ограничи разходите за потребителя в случай на неизпълнение. По-специално, когато потребителят не отговори на предложението на кредитора в разумен срок, от кредитора не следва да се изисква да предлага повторно мерки за предоставяне на отсрочка. Държавите членки не следва да възпират страните по договор за кредит да постигнат изрично споразумение, че прехвърлянето на кредитора на стоки, покрити от договор за свързан кредит, или на приходите от продажбата на такива стоки, ще бъде достатъчно за връщането на кредита.

(80) Когато мерките за предоставяне на отсрочка бъдат счетени за целесъобразни, те следва да включват изменение на условията на първоначалния договор за кредит и могат да включват, наред с другото, пълно или частично рефинансиране на договор за кредит. Изменението на тези условия може да включва наред с другото: удължаване на срока на договора за кредит; промяна на вида на договора за кредит; разсрочване на плащането на всички или на част от погасителните вноски за даден период; намаляване на лихвения процент; предлагане на гратисен период; частично погасяване; превалутиране; и частично опрощаване и консолидиране на задълженията. Когато мерките за предоставяне на отсрочка бъдат счетени за подходящи, от кредиторите не следва да се изисква да извършват оценка на кредитоспособността, когато изменят условията на договора за кредит, освен ако общата сума, дължима от потребителя, не е значително увеличена при изменението на тези условия. Въпреки че задължението за предоставяне на мерки за отсрочка не следва да засяга процедурите съгласно националните правила относно производствата по принудително изпълнение, държавите членки следва да гарантират, че мерките за предоставяне на отсрочка, предвидени в настоящата директива, се прилагат правилно.

(81) Потребителите, които срещат трудности да изпълнят финансовите си ангажименти, могат да се възползват от специализирана помощ относно управлението на техните задължения. Финансовите затруднения обхващат голямо разнообразие от случаи, като един от многото такива е например забавянето на погасяването на дълга с повече от 90 дни. Целта на консултантските услуги в областта на задълженията е да помогнат на потребителите, които срещат финансови затруднения, и да им дадат насоки как да погасят, доколкото е възможно, неизплатените си задължения, като същевременно запазят достойно жизнено равнище и съхранят достойнството им. Тази персонализирана и независима помощ може да включва правни съвети, управление на пари и задължения, както и социална и психологическа помощ. Помощта следва да се предоставя от професионални оператори, които не са кредитори,

кредитни посредници, доставчици на услуги за колективно кредитиране, купувачи на кредити или лица, обслужващи кредити, и са независими от тях. Държавите членки следва да гарантират, че консултантските услуги в областта на задълженията, предоставяни от независими професионални оператори, се предоставят на потребителите пряко или непряко и само с ограничени такси. Тези такси по принцип следва да покриват само оперативните разходи и да не създават ненужна тежест за потребителите, които изпитват или могат да срещнат затруднения при изпълнението на финансовите си задължения. Когато е възможно, потребителите, които срещат затруднения при погасяването на задълженията си, се насочват към консултантски услуги в областта на задълженията, преди да започне изпълнителното производство. Консултантските услуги в областта на задълженията следва да бъдат лесно достъпни за потребителите, като се вземат предвид например мястото на пребиваване на потребителите и техният език. Държавите членки запазват свободата си да поддържат или въвеждат специфични изисквания за консултантски услуги в областта на задълженията. Кредиторите играят роля за предотвратяване на свръхзадлъжнялостта чрез ранното откриване и оказването на подкрепа на потребители, които изпитват финансови затруднения. Поради тази причина кредиторите следва да разполагат с процедури и политики за откриване на такива потребители, за да се гарантира, че те могат ефективно да ги насочат към леснодостъпни консултантски услуги в областта на задълженията.

(82) С оглед гарантиране на прозрачност и стабилност на пазара и в очакване на по-нататъшна хармонизация държавите членки следва да гарантират наличието на подходящи мерки за регулиране или контрол на кредиторите.

(83) Държавите членки следва да гарантират, че за кредиторите и кредитните посредници, включително некредитните институции, се прилагат адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност, включително процедура за лицензиране или за вписване на некредитните институции в регистър, и механизми за надзор от страна на компетентен орган. Изискването за адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност и за регистрация не следва да се прилага за кредитните институции, съгласно определението за тях в член 4, параграф 1, точка 1) от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета ([14]), за които вече се прилага процедура по лицензиране съгласно Директива 2013/36/ЕС, нито за платежните институции, съгласно определението за тях в член 4, точка 4) от Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета ([15]), за услугите посочени в приложение I, точка 4 от Директива (ЕС) 2015/2366, нито за институциите за електронни пари, съгласно определението за тях в член 2, точка 1) от Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета ([16]), за предоставянето на кредит, посочено в член 6, параграф 1, първа алинея, буква б) от Директива 2009/110/ЕО. Това не следва да засяга националните процедури за даване на разрешение за извършването на дейност и механизмите за регистрация или надзор, наложени на платежните институции и институциите за електронни пари за целите на отпускането на кредити на потребители и наложени на кредитните институции за целите на дейностите на кредитните посредници в съответствие с правото на Съюза.

(84) Държавите членки следва да могат да освобождават от изискванията за даване на разрешение за извършване на дейност и за регистрация доставчиците на стоки или услуги, които отговарят на условията за микро-, малки и средни предприятия съгласно определението в Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията ([17]), и които действат като кредитни посредници в спомагателно качество или които отпускат кредит под формата на разсрочено плащане за закупуване на стоки и услуги, предлагани от тях, без трета страна да предлага кредит, ако кредитът се предоставя без лихви и такси, с изключение на ограничени такси за просрочени плащания в съответствие с националното право. Това евентуално освобождаване не следва да се използва от големи предприятия за избягване на изискванията за даване на разрешение за извършване на дейност и за регистрация, предвидени в настоящата директива.

(85) Настоящата директива урежда само определени задължения на кредитните посредници по отношение на потребителите. Поради тази причина държавите членки следва да останат свободни да запазят или да въведат допълнителни задължения за кредитните посредници, включително относно условията, при които кредитен посредник може да получи възнаграждение от потребителя, който е потърсил услугите на този кредитен посредник.

([14]) Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 1).

([15]) Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 23.12.2015 г., стр. 35).

([16]) Директива 2009/110/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно предприемането, упражняването и пруденциалния надзор на дейността на институциите за електронни пари и за изменение на директиви 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО, и за отмяна на Директива 2000/46/ЕО (ОВ L 267, 10.10.2009 г., стр. 7).

([17]) Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

(86) Цедирането на правата на кредитора по договор за кредит не следва да води до поставяне на потребителя в по-неблагоприятно положение. Потребителят следва също така да бъде надлежно информиран, когато договорът за кредит се цедира на трета страна. Ако обаче първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да управлява кредита по отношение на потребителя, потребителят няма голям интерес да бъде информиран относно цесията. Ето защо в такива случаи би било прекомерно изискване на равнището на Съюза за информиране на потребителя относно цесията.

(87) Държавите членки следва да продължат да разполагат със свободата да запазят или да въведат национални правила, които предвиждат колективни форми на комуникация, когато това е необходимо за целите на ефективността на сложни операции, като секюритизация или ликвидация на активи, които се извършват при принудителната административна ликвидация на банки.

(88) Потребителите следва да имат достъп до адекватни, бързи и ефективни процедури за алтернативно разрешаване на спорове, възникнали във връзка с права и задължения, свързани с договори за кредит, като се използват съществуващите субекти, когато е целесъобразно. Такъв достъп вече е осигурен с Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([18]), що се отнася до съответните договорни спорове. Потребителите обаче следва да имат достъп до процедури за алтернативно разрешаване на спорове и в случай на преддоговорни спорове относно права и задължения, установени по силата на настоящата директива, например във връзка с изискванията за преддоговорна информация, консултантските услуги и оценката на кредитоспособността, а също и във връзка с информацията, предоставяна от кредитни посредници, които получават възнаграждение от кредиторите и следователно нямат преки договорни отношения с потребителите. Тези процедури за алтернативно разрешаване на спорове и субектите, които ги предлагат, следва да спазват изискванията за качество, установени в Директива 2013/11/ЕС.

(89) Държавите членки следва да определят компетентните органи, които са оправомощени да осигуряват прилагането на настоящата директива, и следва да гарантират, че на тези компетентни органи са предоставени правомощия за разследване и прилагане, както и адекватни ресурси, необходими за изпълнението на задълженията им. Държавите членки следва също така да могат да предоставят на националните органи правомощия за намеса по отношение на продукти, когато кредитните продукти са в ущърб на потребителите и трябва да бъдат изтеглени. Държавите членки следва да вземат предвид данните за месечните проценти на неизпълнение, свързани с различните видове потребителски кредитни продукти, които са от значение за обхвата на настоящата директива. Компетентните органи на отделните държави членки следва да си сътрудничат взаимно, когато е необходимо, за целите на изпълнението на техните задължения съгласно настоящата директива.

(90) Държавите членки следва да установят система от наказания, приложими при нарушение на национални разпоредби, приети в съответствие с настоящата директива и следва да вземат всички мерки, необходими за осигуряване на прилагането им. Макар че изборът на санкции е по усмотрение на държавите членки, предвидените санкции следва да бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи. Държавите членки следва да нотифицират на Комисията тези разпоредби и мерки и да я нотифицират незабавно за всяко последващо изменение, което ги засяга.

(91) Настоящите национални правила относно санкциите значително се различават в рамките на Съюза. По-специално, не всички държави членки гарантират, че могат да бъдат налагани ефективни, пропорционални и възпиращи глоби на търговците, отговорни за широко разпространени нарушения или широко разпространени нарушения със съюзно измерение. В определени случаи тези търговци може да са и група от дружества. За да се гарантира, че органите на държавите членки могат да налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции по отношение на широко разпространените нарушения и широко разпространените нарушения със съюзно измерение, които са предмет на мерки за координирано разследване и прилагане на законодателството в съответствие с Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета ([19]), следва да бъдат въведени глоби като елемент от санкциите за такива нарушения.

([18]) Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 г. за алтернативно решаване на потребителски спорове и за изменение на Регламент (ЕО) № 2006/2004 и Директива 2009/22/ЕО (Директива за АРС за потребители) (ОВ L 165, 18.6.2013 г., стр. 63).

([19]) Регламент (ЕС) 2017/2394 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2017 г. относно сътрудничеството между националните органи, отговорни за прилагането на законодателството за защита на потребителите, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2006/2004 (ОВ L 345, 27.12.2017 г., стр. 1).

(92) С цел засилване на прозрачността и доверието на потребителите компетентните органи следва да могат да оповестяват пред обществеността всяка административна санкция, която е наложена за нарушаване на мерките, приети в съответствие с настоящата директива, доколкото това оповестяване не би изложило на сериозна опасност финансовите пазари или не би причинило непропорционална вреда на засегнатите страни.

(93) Ефективното функциониране на настоящата директива трябва да подлежи на преглед заедно с напредъка по създаването на вътрешен пазар с високо равнище на защита на потребителите при договорите за кредит. На всеки четири години Комисията следва да извършва оценка на настоящата директива, за да оцени предвидения в нея горен праг от 100 000 EUR и процентите, използвани за изчисляване на обезщетението, дължимо в случай на предсрочно погасяване, както и оценка дали обхватът на настоящата директива остава подходящ по отношение на договорите за кредит, обезпечени с нежилищни недвижими имоти. Тази оценка следва също така да включва анализ на развитието на пазара на потребителски кредити, които подкрепят екологичния преход, и оценка на необходимостта от допълнителни мерки за повишаване на използването на такива кредити, както и оценка на прилагането на санкциите, наложени в съответствие с настоящата директива, и по-специално на тяхната ефективност и възпиращ ефект. При оценката на настоящата директива Комисията следва да анализира икономическите тенденции в Съюза и положението на съответния пазар, като например появата на нови форми на финансови услуги, цифровите тенденции, както и обемите и тенденциите при трансграничното предоставяне на кредити. При оценката следва също така да се разгледа ефективността на настоящата директива, включително произтичащите от нея разходи и ползи за предприятията и потребителите. Освен това, колективното финансиране все повече се налага като форма на финансиране, която е на разположение на потребителите, обикновено за малки разходи или инвестиции. Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета ([20]) изключва от обхвата си услугите за колективно финансиране, включително такива, при които се улеснява отпускането на кредити, предоставяни на потребители. Комисията следва да направи оценка на необходимостта от допълнителни мерки за защита на потребителите, които желаят да вземат кредит или да инвестират чрез доставчик на услуги за колективно кредитиране.

(94) Доколкото целта на настоящата директива, а именно установяването на общи правила за някои аспекти на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки относно потребителския кредит, не може да бъдат постигната в достатъчна степен от държавите членки поради промените на пазара в светлината на цифровизацията и целта за улесняване на трансграничното предоставяне на кредити, а може да бъде по-добре постигната на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.

(95) С цел да се изменят несъществени елементи от настоящата директива, правомощията да се приемат актове в съответствие с член 290 от ДФЕС следва да бъдат делегирани на Комисията по отношение на допълнителните допускания за изчисляването на годишния процент на разходите. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложени в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество ([21]). По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.

(96) Съгласно Съвместната политическа декларация от 28 септември 2011 г. на държавите членки и на Комисията относно обяснителните документи ([22]) държавите членки са поели ангажимент в обосновани случаи да прилагат към съобщението за своите мерки за транспониране един или повече документи, обясняващи връзката между елементите на дадена директива и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят смята, че предоставянето на тези документи е обосновано.

(97) Като се вземе предвид броят на измененията, които следва да бъдат внесени в Директива 2008/48/ЕО поради развитието на сектора на потребителския кредит и в интерес на яснотата на законодателството на Съюза, посочената директива следва да бъде отменена и заменена с настоящата директива.

([20]) Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7 октомври 2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937 (ОВ L 347, 20.10.2020 г., стр. 1).

([21]) ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.

([22]) ОВ C 369, 17.12.2011 г., стр. 14.

(98) Европейският надзорен орган по защита на данните беше консултиран в съответствие с член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета ([23]) и прие становище на 26 август 2021 г. ([24]),

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Предмет

Настоящата директива определя обща рамка за хармонизиране на някои аспекти на законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, отнасящи се до договори за потребителски кредити.

Член 2

Обхват

1. Настоящата директива се прилага за договори за кредит.

2. Настоящата директива не се прилага спрямо следните договори:

а) договори за кредит, обезпечени с ипотека или друго сравнимо обезпечение върху недвижим имот, използвано обичайно в дадена държава членка, или с право, свързано с недвижим имот;

б) договори за кредит, чиято цел е придобиване или запазване на вещни права на собственост върху земя или сграда, която е построена или предстои да бъде построена, включително помещения, използвани за търговска, стопанска или професионална дейност;

в) договори за кредит, чийто общ размер надвишава 100 000 EUR;

г) договори за кредит, при които кредитът се отпуска от работодател на негови служители като вторична дейност без начисляване на лихва или при годишен процент на разходите, който е по-нисък от преобладаващия на пазара и не се предлага на широк кръг лица;

д) договори за кредит, сключени с инвестиционни посредници съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1) от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета ([25]) или с кредитни институции съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013, за да може даден инвеститор да извърши сделка с един или повече от финансовите инструменти, изброени в раздел В на приложение I към Директива 2014/65/ЕС, когато инвестиционният посредник или кредитната институция, отпускаща кредита, са включени в сделката;

е) договори за кредит, които са резултат от уреждане на спора в съда или пред друг законов орган;

ж) договори за наем или лизинг, при които не се предвижда задължение или опция за закупуване на предмета на договора нито в самия договор, нито в друго отделно споразумение;

([23]) Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39).

([24]) ОВ C 403, 6.10.2021 г., стр. 5.

([25]) Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 12.6.2014 г., стр. 349).

з) разсрочени плащания, при които:

i) доставчик на стоки или услуги, без предлагане на кредит от трета страна, дава време на потребителя да плати стоките или услугите, доставени от доставчика;

ii) покупната цена се дължи без лихва и без никакви други такси и само с ограничени такси, които се дължат от потребителя при забавено плащане, наложени в съответствие с националното право; и

iii) плащането трябва да се извърши изцяло в срок от 50 дни от доставката на стоката или услугата.

По отношение на разсрочени плащания, предлагани от доставчици на стоки или услуги, които не са микро-, малки или средни предприятия съгласно определението за тях в Препоръка 2003/361/ЕО, когато въпросните доставчици предлагат услуги на информационното общество по смисъла на член 1, параграф 1, буква б) от Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета ([26]), състоящи се в сключването на договори от разстояние с потребители за продажба на стоки или предоставяне на услуги по смисъла на член 2, точка 7) от Директива 2011/83/ЕС, това изключване от обхвата на настоящата директива се прилага само ако са изпълнени следните условия:

i) трета страна нито предлага, нито купува кредит;

ii) плащането трябва да се извърши изцяло в срок от 14 дни от доставката на стоките или услугите; и

iii) покупната цена се дължи без лихва и без никакви други такси и само с ограничени такси, които се дължат от потребителя при забавено плащане, наложени в съответствие с националното право;

и) договори за кредит, които се отнасят до разсрочено плащане на съществуващ дълг, за което не се начисляват разходи;

й) договори за кредит, при които от потребителя се изисква да предаде за държане от кредитора дадена вещ в залог като обезпечение и при които отговорността на потребителя е строго ограничена до заложения предмет;

к) договори за кредит, отнасящи се до заеми, отпуснати на ограничен кръг лица съгласно законова разпоредба от обществен интерес, при по-нисък лихвен процент от преобладаващите на пазара нива, без лихва или при други условия, които са по-благоприятни за потребителя от преобладаващите на пазара;

л) договори за кредит, действащи към 20 ноември 2026 г. Независимо от това членове 23 и 24, член 25, параграф 1, второ изречение, член 25, параграф 2 и членове 28 и 39 се прилагат за всички договори за кредит с неопределен срок, действащи към 20 ноември 2026 г.

3. Независимо от параграф 2, буква в), настоящата директива се прилага към договори за кредит, чийто общ размер надвишава 100 000 EUR, които не са обезпечени нито с ипотека, нито с друго сравнимо обезпечение върху недвижим имот, използвано обичайно в дадена държава членка, нито с право, свързано с недвижим имот, когато целта на тези договори за кредит е ремонт на жилищен недвижим имот.

4. По отношение на договори за кредит под формата на свръховърдрафт се прилагат само следните членове:

а) членове 1, 2, 3, 17, 19, 25, 31, 35, 36 и 39—50; и

б) член 18, освен ако държавите членки предвидят друго.

5. Държавите членки могат да освободят от прилагането на настоящата директива договори за кредит под формата на дебитни карти за разсрочено плащане:

а) които се предоставят от кредитна или платежна институция;

б) при които кредитът трябва да бъде погасен в срок от 40 дни; и

в) за които не се начисляват лихви и се налагат само ограничени такси за предоставянето на платежната услуга.

([26]) Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 г. установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 241, 17.9.2015 г., стр. 1).

6. Държавите членки могат да определят, че само членове 1, 2, 3, 7, 8, 11, 19 и 20, член 21, параграф 1, първа алинея, букви а)—з) и буква л), член 21, параграф 3 и членове 23, 25 и 28—50 се прилагат за договори за кредит, сключени от организация, в която членството е ограничено до лица, пребиваващи или наети на работа на определено място, или до наети на работа лица и пенсионирани наети на работа лица на определен работодател, или до лица, отговарящи на други изисквания, предвидени в националното право като основание за съществуването на връзка между членовете, като въпросната организация трябва да отговаря на всички посочени по-долу условия:

а) учредена е за взаимна полза на своите членове;

б) не генерира печалби за другиго освен за своите членове;

в) изпълнява обществена функция съгласно националното право;

г) приема и управлява спестяванията само на своите членове и предоставя кредитиране само на тях;

д) предоставя кредити въз основа на годишния процент на разходите, който е по-нисък от преобладаващите на пазара нива или не надхвърля горната граница, определена от националното право.

Държавите членки могат да изключат от приложното поле на настоящата директива договори за кредит, сключени от организации, посочени в първата алинея, когато общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени от тази организация, е незначителна в сравнение с общата стойност на всички съществуващи договори за кредит в държавата членка, в която е базирана организацията, и общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени от всички такива организации в тази държава членка, е по-малка от 1% от общата стойност на всички съществуващи договори за кредит, сключени в тази държава членка.

Държавите членки ежегодно проверяват дали условията за прилагане на такива изключения, посочени във втората алинея, все още са налице и предприемат стъпки за отмяна на изключенията, ако преценят, че тези условия вече не са налице.

7. Държавите членки могат да определят, че само членове 1, 2, 3, 7, 8, 11, 19 и 20, член 21, параграф 1, първа алинея, букви а)—з), буква л) и буква с), член 21, параграф 3 и членове 23, 25, 28—38 и членове 40—50 се прилагат за договорите за кредит между кредитора и потребителя по отношение на разсроченото плащане или на други начини на погасяване, когато потребителят вече е в неизпълнение или е вероятно да изпадне в неизпълнение на първоначалния договор за кредит и когато са изпълнени следните условия:

а) споразумението би могло да предотврати възможността за съдебно производство при неизпълнение от страна на потребителя;

б) в резултат на сключване на споразумението спрямо потребителя няма да се прилагат условия, по-неблагоприятни от предвидените в първоначалния договор за кредит.

8. Държавите членки могат да определят, че член 8, параграф 3, букви г), д) и е), член 10, параграф 5, член 11, параграф 4 и член 21, параграф 3 не се прилагат за един или повече от следните договори за кредит:

а) договори за кредит, чийто общ размер е по-малък от 200 EUR;

б) договори за кредит, при които кредитът се отпуска без лихва и без никакви други такси;

в) договори за кредит, съгласно чиито условия кредитът трябва да бъде погасен в срок от три месеца и се дължат само незначителни такси.

Член 3

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1) „потребител“ означава всяко физическо лице, което действа извън рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност;

2) „кредитор“ означава всяко физическо или юридическо лице, което предоставя или обещава да предостави кредит в рамките на своята търговска, стопанска или професионална дейност;

3) „договор за кредит“ означава договор, въз основа на който кредитор предоставя или обещава да предостави на потребител кредит под формата на разсрочено плащане, заем или друга подобна форма на улеснение за плащане, с изключение на договори с продължително изпълнение за предоставяне на услуги или за доставка на стоки от един и същи вид, при които потребителят заплаща за услугите или стоките чрез вноски през целия срок на предоставянето им;

4) „допълнителна услуга“ означава услуга, предлагана на потребителя във връзка с договора за кредит;

5) „общи разходи по кредита за потребителя“ означава всички разходи, включително лихва, комисиони, такси и всякакви други видове разходи, които потребителят следва да заплати във връзка с договора за кредит и които са известни на кредитора, с изключение на нотариалните разходи; разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, по-специално застрахователни премии, също са включени в общите разходи по кредита за потребителя, когато сключването на договор за такива допълнителни услуги е задължително условие за получаване на кредита или за получаването му при предлаганите условия;

6) „обща сума, дължима от потребителя“ означава сборът от общия размер на кредита и общите разходи по кредита за потребителя;

7) „годишен процент на разходите“ или ГПР означава общите разходи по кредита за потребителя, изразени като годишен процент от общия размер на кредита и изчислен, както е посочено в член 30;

8) „лихвен процент“ означава лихвеният процент, изразен или като фиксиран, или като променлив процент, който се прилага на годишна основа към сумата на усвоения кредит;

9) „фиксиран лихвен процент“ означава лихвен процент, за който кредиторът и потребителят се споразумяват в договора за кредит за целия срок на договора за кредит, или няколко лихвени процента, за които кредиторът и потребителят се споразумяват в договора за кредит през отделни периоди, посочвайки изключително фиксиран конкретен процент. Ако не всички лихвени проценти са определени в договора за кредит, лихвеният процент се смята за фиксиран само за отделните периоди, за които той е определен изключително чрез фиксиран конкретен процент, по който е постигнато споразумение при сключването на договора за кредит;

10) „общ размер на кредита“ означава горната граница или общата сума, предоставена по договора за кредит;

11) „траен носител“ означава всеки инструмент, който позволява на потребителя да съхранява информация, адресирана лично до него, по начин, достъпен за бъдещо ползване за период от време, достатъчен за целите на информацията, и който позволява непроменения възпроизвеждане на съхранената информация;

12) „кредитен посредник“ означава физическо или юридическо лице, което не действа като кредитор или нотариус и чиято роля не се изразява само в това да представя, пряко или непряко, потребител на даден кредитор и което при извършване на своята търговска, стопанска или професионална дейност срещу заплащане, което може да е в парична форма или в друга уговорена форма на финансово възнаграждение:

   а) представя или предлага договори за кредит на потребители;

   б) съдейства на потребители, като извършва подготвителната работа или друга преддоговорна административна работа по договори за кредит, различни от посочените в буква а); или

   в) сключва договори за кредит с потребители от името на кредитора;

13) „преддоговорна информация“ означава информацията, която е предоставена преди потребителят да се е обвързал с договор за кредит или, когато е приложимо, с отправянето на обвързващо предложение, и която е необходима на потребителя, за да може да сравни различни предложения за кредит и да вземе информирано решение дали да сключи договора за кредит;

14) „профилиране“ означава профилиране съгласно определението в член 4, точка 4) от Регламент (ЕС) 2016/679;

15) „практика на обвързване“ означава предлагането или продажбата на договор за кредит в пакет с други обособени финансови продукти или услуги, при което договорът за кредит не се предлага на потребителя отделно;

16) „пакетна продажба“ означава предлагането или продажбата на договор за кредит в пакет с други обособени финансови продукти или услуги, когато договорът за кредит се предлага на потребителя и отделно, но не непременно при същите условия, както при предлаганата пакетна продажба с тези други продукти или услуги;

17) „консултантски услуги“ означава предоставянето на лични препоръки на потребител във връзка с една или повече сделки по договори за кредит и представлява отделна дейност от отпускането на кредити и от дейностите по кредитно посредничество, посочени в точка 12;

18) „овърдрафт“ означава изричен договор за кредит, с който кредиторът предоставя на потребителя възможността да ползва средства, надвишаващи наличността по разплащателната сметка на потребителя;

19) „свръховърдрафт“ означава мълчаливо приет овърдрафт, при който кредиторът позволява на потребителя да ползва средства, които надвишават наличността по разплащателната сметка на потребителя или договорения размер на овърдрафта;

20) „свързан договор за кредит“ означава договор за кредит, при който:

    а) въпросният кредит или услуги се използват изключително за финансиране на договор за доставка на конкретни стоки или предоставяне на конкретна услуга; и

    б) от обективна гледна точка двата договора представляват едно цяло; смята се, че това е така, когато доставчикът на стоката или услугата финансира сам предоставянето на потребителския кредит или, в случай че кредитът се финансира от трета страна, когато кредиторът използва услугите на доставчика на стоката или услугата за маркетинга, сключването или подготовката на договора за кредит, или когато в договора за кредит са изрично посочени доставка на конкретни стоки или предоставянето на конкретни услуги;

21) „предсрочно погасяване“ означава пълно или частично погасяване на задълженията на потребителя по договора за кредит[...] преди определената в договора за кредит дата;

22) „консултантски услуги в областта на задълженията“ означава персонализирана помощ от техническо, правно или психологическо естество, предоставяна от независими професионални оператори, които не са по-специално кредитори или кредитни посредници съгласно определението в настоящата директива или купувачи на кредити или лица, обслужващи кредити, съгласно определението в член 3, точки 6) и 8) от Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета ([27]), в полза на потребители, които изпитват или могат да срещнат затруднения при изпълнението на финансовите си задължения.

Член 4

Превръщане на сумите, изразени в евро, в национална валута

1. За целите на настоящата директива държавите членки, които ще превръщат сумите, изразени в евро, в своята национална валута, първоначално използват за превръщането обменния курс, преобладаващ на 19 ноември 2023 г.

2. Държавите членки могат да закръгляват сумите, получени от посоченото в параграф 1 превръщане, при условие че закръгляването не надхвърля 10 EUR.

Член 5

Задължение за безвъзмездно предоставяне на информация на потребителите

Държавите членки поставят изискването, когато на потребителите се предоставя информация в съответствие с настоящата директива, предоставянето на тази информация да е безвъзмездно за потребителя, независимо от носителите, на които се предоставя информацията.

([27]) Директива (ЕС) 2021/2167 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2021 г. относно лицата, обслужващи кредити, и купувачите на кредити и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС (ОВ L 438, 8.12.2021 г., стр. 1).

Член 6

Недопускане на дискриминация

Държавите членки гарантират, че условията, които трябва да бъдат изпълнени с оглед на получаването на кредит, не дискриминират по никакъв начин потребителите, пребиваващи законно в Съюза, въз основа на тяхната националност или местопребиваване, или на някое от основанията, посочени в член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз, когато тези потребители подават искане, сключват или притежават договор за кредит в рамките на Съюза.

Първата алинея не засяга възможността за предлагане на различни условия за достъп до кредит, когато тези различни условия са надлежно обосновани от обективни критерии.

ГЛАВА II

ИНФОРМАЦИЯ, КОЯТО ТРЯБВА ДА БЪДЕ ПРЕДОСТАВЕНА ПРЕДИ СКЛЮЧВАНЕТО НА ДОГОВОРА ЗА КРЕДИТ

Член 7

Реклама и маркетинг на договорите за кредит

Без да се засяга Директива 2005/29/ЕО държавите членки изискват всички рекламни и маркетингови съобщения във връзка с договорите за кредит да бъдат верни, ясни и незаблуждаващи. Забранява се използването в такива рекламни и маркетингови съобщения на текстове, които могат да създадат у потребителя погрешни очаквания относно наличността на даден кредит или разходите по него, или относно цялостната сума, дължима от потребителя.

Член 8

Стандартна информация, която трябва да бъде включена в рекламите на договори за кредит

1. Държавите членки изискват рекламата на договорите за кредит да включва ясно и видимо предупреждение, за да се информират потребителите, че заемането на средства струва пари, като се използва формулировката „Внимание! Заемането на пари струва пари.“ или равносилна формулировка.

2. Държавите членки изискват в рекламата, отнасяща се до договори за кредит, в която се посочват лихвен процент или други цифрови данни за каквито и да било разходи по кредита за потребителя, да се съдържа стандартната информация съгласно настоящия член.

Задължението, посочено в първата алинея, не се прилага в случаите, когато националното право предвижда задължение в рекламата на договорите за кредит, в която не се указват лихвен процент или други цифри, които са свързани със стойността на кредита за потребителя по смисъла на първата алинея, да се посочва годишният процент на разходите.

3. Стандартната информация е четлива или може да бъде ясно чута, според случая, пригодена е към техническите ограничения на използваното рекламно средство и в нея се посочват по ясен, кратък и отчетлив начин всички посочени по-долу елементи:

а) лихвеният процент по кредита, като се посочва дали е фиксиран, променлив или съчетание от двете, заедно с подробни данни за всички разходи, включени в общите разходи по кредита за потребителя;

б) общият размер на кредита;

в) годишният процент на разходите;

г) ако е приложимо, срокът на договора за кредит;

д) когато кредитът се отпуска под формата на разсрочено плащане за конкретна стока или услуга, цената и размерът на евентуалното авансово плащане;

е) ако е приложимо, общата сума, дължима от потребителя, и размерът на вноските.

В специални и обосновани случаи, когато използваното средство за съобщаване на стандартната информация, посочена в първата алинея, не позволява информацията да бъде показана визуално, букви д) и е) от същата алинея не се прилагат.

4. Стандартната информация, посочена в параграф 3, първа алинея, се конкретизира с помощта на представителен пример.

5. Когато сключването на договор относно допълнителна услуга, свързана с договора за кредит, е задължително за получаването на кредита или за получаването му при предлаганите условия, но стойността на тази услуга не може да бъде определена предварително, в стандартната информация, посочена в параграф 3, първа алинея, се посочва по ясен, кратък и забележим начин задължението да се сключи този договор.

6. Без да се засягат разпоредбите на Директива 2005/29/ЕО, в специфични и обосновани случаи, когато използваното електронно средство за съобщаване на стандартната информация, посочена в параграф 3 от настоящия член, не позволява визуализиране на тази информация по забележим и ясен начин, потребителят има достъп до информацията, посочена в първа алинея, букви д) и е) от същия параграф, чрез щракване, скролване или плъзване с пръст.

7. Държавите членки забраняват рекламирането на кредитни продукти, които:

а) насърчават потребителите да търсят кредит, като твърдят, че кредитът ще подобри финансовото положение на тези потребители;

б) посочват, че действащите договори за кредит или регистрираните кредити в бази данни оказват слабо или не оказват никакво влияние върху оценката на молбата за кредит;

в) погрешно твърдят, че кредитирането води до увеличаване на финансовите ресурси, представлява заместител на спестяванията или може да повиши жизнения стандарт на потребителя.

8. Държавите членки могат наред с другото да забранят рекламирането на кредитни продукти, които:

а) подчертават лекотата или бързината, с която може да се получи кредит;

б) заявяват, че дадена отстъпка е обвързана с условието за сключване на кредит;

в) предлагат „гратисни периоди“ от над три месеца за погасяване на вноските по кредита.

Член 9

Обща информация

1. Държавите членки гарантират редовното предоставяне на потребителите на ясна и разбираема обща информация за договорите за кредит от страна на кредиторите или, когато е приложимо, от страна на кредитните посредници на хартиен или друг траен носител, по избор на потребителя.

Общата информация за договорите за кредит, които се предоставят от кредиторите или, когато е приложимо, от кредитните посредници в техните търговски обекти, се предоставя на потребителите най-малко на хартиен носител.

2. Посочената в параграф 1 обща информация включва най-малко следните елементи:

а) идентификационните данни, физическия адрес, телефонния номер и адреса на електронната поща на лицето, предоставящо информацията;

б) целите, за които може да се използва кредитът;

в) евентуалния срок на договора за кредит;

г) видовете налични лихвени проценти, като се посочва дали са фиксирани, променливи или съчетание от двете, заедно с кратко описание на характеристиките на фиксирания и променливия лихвен процент, включително свързаните с това последици за потребителя;

д) представителен пример за общия размер на кредита, общите разходи по кредита за потребителя, общата сума, дължима от потребителя, и годишния процент на разходите;

е) указване на възможните допълнителни разходи, които не са включени в общите разходи по кредита за потребителя и които са дължими във връзка с договора за кредит;

ж) набор от различни възможности за изплащане на кредита към кредитора, включително броя, периодичността и размера на редовните погасителни вноски;

з) описание на условията, свързани пряко с предсрочно погасяване;

и) описание на правото на отказ;

й) указване на допълнителни услуги, които потребителят е длъжен да закупи, за да получи кредита или за да го получи при предлаганите условия, и където е приложимо, пояснение, че допълнителните услуги могат да бъдат закупени от доставчик, който е различен от кредитора; и

к) общо предупреждение относно възможните последици от неспазване на ангажиментите във връзка с договора за кредит.

Член 10

Преддоговорна информация

1. Държавите членки изискват от кредитора, и когато е приложимо, от кредитния посредник да предоставят на потребителя ясна и разбираема преддоговорна информация, необходима за съпоставяне на различните предложения с оглед вземането на информирано решение за сключване на договор за кредит, въз основа на предложените от кредитора условия по кредита, както и на изразените предпочитания и предоставената от потребителя информация, ако е приложимо. Тази преддоговорна информация се предоставя на потребителя достатъчно време преди той да се е обвързал с договор или с предложение за кредит, включително когато се използват средства за дистанционна комуникация съгласно определението в член 2, буква д) от Директива 2002/65/ЕО.

Ако преддоговорната информация, посочена в първата алинея, е предоставена по-малко от един ден преди потребителят да бъде обвързан с договор или предложение за кредит, държавите членки изискват от кредитора, и когато е приложимо, от кредитния посредник да изпратят напомняне на потребителя за възможността да се откаже от договора за кредит и за процедурата, която трябва да бъде използвана за този отказ, както е предвидено в член 26. Това напомняне се предоставя на потребителя на хартиен или друг траен носител, избран от потребителя и посочен в договора за кредит, между един и седем дни след сключването на договора за кредит или, когато е приложимо, след отправянето на обвързващото предложение за кредит от потребителя.

2. Преддоговорната информация, упомената в параграф 1, се предоставя на хартиен или друг траен носител, избран от потребителя чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, съдържащ се в приложение I. Цялата информация, предоставена във формуляра, е еднакво отчетлива. Смята се, че кредиторът е изпълнил изискванията относно информацията, заложени в настоящия параграф и в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2002/65/ЕО, ако е предоставил този формуляр.

3. В преддоговорната информация, посочена в параграф 1, се съдържат всички изброени по-долу елементи, които фигурират на видно място в първата част на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“:

а) идентификационните данни на кредитора, а ако е приложимо, и на участващия кредитен посредник;

б) общият размер на кредита;

в) срокът на договора за кредит;

г) лихвеният процент по кредита или всички лихвени проценти, ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти;

д) годишният процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя;

е) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфични стоки или услуги или при свързани договори за кредит, специфичните стоки или услуги и тяхната цена в брой;

ж) разходите в случай на просрочени плащания, т.е. лихвения процент, приложим в случай на просрочени плащания, механизмите за регулирането му, и когато е приложимо, санкциите за просрочие;

з) размерът, броят и периодичността на дължимите от потребителя погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

и) предупреждение за последиците от пропуснати или забавени плащания;

й) наличието или отсъствието на право на отказ и, ако е приложимо, срокът за отказ;

к) наличието на право на предсрочно погасяване, и когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение;

л) физическият адрес, телефонният номер и имейл адресът на кредитора, както и когато е приложимо, физическият адрес, телефонният номер и имейл адресът на участващия кредитен посредник.

4. В случай че всички елементи, посочени в параграф 3, не могат да бъдат показани по видим начин на една страница, те следва да бъдат показани в първата част на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ най-много на две страници. В този случай информацията, посочена в букви а) – ж) от въпросния параграф, се показва на първата страница на формуляра.

5. В преддоговорната информация, посочена в параграф 1, се съдържат всички изброени по-долу елементи, които се показват след изброените в параграф 3 елементи и забележимо се отделят от тях:

а) видът на кредита;

б) условията за усвояване;

в) когато при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, условията за прилагането на всеки лихвен процент, и когато има такъв, на показателя или референтния лихвен процент, приложим за всеки първоначален лихвен процент, както и периодите, условията и процедурата за промяна на всеки лихвен процент;

г) когато договорът за кредит предвижда различни начини за усвояване на кредита с различни разходи или лихвени проценти и кредиторът използва допускането, установено в приложение III, част II, буква б), той указва, че други механизми за усвояване по съответния тип договор за кредит могат да имат за последица по-висок годишен процент на разходите;

д) когато е приложимо, разходите за поддържане на една или повече задължителни сметки за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията и всякакви други разходи, произтичащи от договора за кредит, и условията, при които тези разходи могат да бъдат променени;

е) представителен пример, който онагледява годишния процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя, като се посочват всички допускания, използвани за изчисляването на този процент; когато потребителят е информирал кредитора за една или повече характеристики на предпочитания от него кредит, например срок на договора за кредит и общ размер на кредита, кредиторът следва да вземе предвид тези характеристики;

ж) когато е приложимо, всички разходи за нотариус, дължими от потребителя при сключване на договор за кредит;

з) задължението, ако съществува такова, да се сключи договор за допълнителна услуга, свързана с договора за кредит, когато сключването на договор за тази услуга е задължително за получаването на кредита или за получаването му при предлаганите условия;

и) когато е приложимо, изискваните обезпечения;

й) когато е приложимо, информация относно начина, по който ще се определи обезщетението на кредитора в случай на предсрочно погасяване;

к) правото на потребителя да бъде информиран незабавно и безвъзмездно, в съответствие с член 19, параграф 6, за резултата от справка в база данни, извършена с цел оценка на неговата кредитоспособност;

л) правото на потребителя, посочено в параграф 8 от настоящия член, при поискване да му бъде предоставен безвъзмездно на хартиен или друг траен носител екземпляр от проектодоговора за кредит, при условие че към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договор за кредит;

м) когато е приложимо, указване, че цената е била персонализирана въз основа на автоматизирано обработване, включително профилиране;

н) когато е приложимо, срокът, за който кредиторът е обвързан от преддоговорната информация, предоставена в съответствие с настоящия член;

о) упоменаване на възможността потребителят да прибегне до механизъм за извънсъдебна процедура за подаване на жалба и претендиране на обезщетение, и начините за достъп до този механизъм;

п) предупреждение и обяснение относно правните и финансовите последици от неспазването на другите задължения, свързани с конкретния договор за кредит;

р) погасителен план, съдържащ всички плащания и погасявания за продължителността на договора за кредит, включително плащанията и погасяванията за всякакви допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, които са продавани в същото време, при което плащанията и погасяванията, в случай че при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, се основават на разумни промени в лихвения процент в посока нагоре.

Когато в договора за кредит се използва бенчмарк съгласно определението за него в член 3, параграф 1, точка 3 от Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета ([28]), наименованието на този бенчмарк и на неговия администратор, както и възможните последици от този бенчмарк за потребителя се посочват в отделен документ, който може да бъде приложен към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

6. Информацията, показана във формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, следва да бъде последователна. Тя следва да бъде ясно четима и да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали, като се взема предвид оперативната съвместимост.

Всяка допълнителна информация, която кредиторът може да предостави на потребителя, следва да бъде ясно четима и се представя в отделен документ, който може да бъде приложен към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“.

7. Чрез дерогация от параграф 5 от настоящия член, при гласова телефонна комуникация съгласно член 3, параграф 3 от Директива 2002/65/ЕО описанието на основните характеристики на финансовата услуга, което се предоставя съгласно член 3, параграф 3, буква б), второ тире от посочената директива, включва най-малко елементите, посочени в параграф 3 от настоящия член. В такъв случай кредиторът, и когато е приложимо, кредитният посредник предоставят на потребителя формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ на траен носител незабавно след сключването на договора за кредит.

8. По искане на потребителя кредиторът, или когато е приложимо, кредитният посредник предоставят безвъзмездно на потребителя, в допълнение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, екземпляр от проектодоговора за кредит на хартиен или на друг траен носител, при условие че към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договор за кредит с потребителя.

9. При договор за кредит, съгласно който плащанията, направени от потребителя, не водят до незабавно съответно погасяване на общия размер на кредита, а се използват за формиране на капитал в периоди и при условия, предвидени в договора за кредит, или в допълнителен договор, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник включват в преддоговорната информация, посочена в параграф 1, ясно и кратко изявление, че такива договори за кредит не изискват гаранция от трета страна като обезпечение за погасяването на общия размер на кредита, усвоен по договора за кредит, освен когато такава е предоставена изрично.

([28]) Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 8 юни 2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (ОВ L 171, 29.6.2016 г., стр. 1).

10. Настоящият член не се прилага за доставчици на стоки или услуги, действащи като кредитни посредници в спомагателно качество. Това не засяга задължението на кредитора или, когато е приложимо, на кредитния посредник да гарантира, че потребителят получава преддоговорната информация, посочена в настоящия член.

Член 11

Преддоговорна информация по отношение на договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 6 или параграф 7

1. За договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 6 или 7, преддоговорната информация, посочена в член 10, параграф 1, се предоставя чрез дерогация от член 10, параграф 2 на хартиен или на друг траен носител, избран от потребителя чрез формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, съдържащ се в приложение II. Тази информация е ясна и разбираема. Цялата информация, предоставяна в посочения формуляр, е еднакво отчетлива. Смята се, че кредиторът е изпълнил изискванията относно информацията, установени в настоящия параграф и в член 3, параграфи 1 и 2 от Директива 2002/65/ЕО, ако е предоставил въпросния формуляр.

2. За договорите за кредит, посочени в член 2, параграф 6 или параграф 7, в преддоговорната информация, посочена в член 10, параграф 1, чрез дерогация от член 10, параграф 3 се посочват всички изредени по-долу елементи на видно място в първата част на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ на една страница:

а) идентификационните данни на кредитора, а ако е приложимо, и на участващия кредитен посредник;

б) общият размер на кредита;

в) срокът на договора за кредит;

г) лихвеният процент по кредита или всички лихвени проценти, ако при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти;

д) годишният процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя;

е) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфични стоки или услуги или при свързани договори за кредит, специфичните стоки или услуги и тяхната цена в брой;

ж) разходите в случай на просрочени плащания, т.е. лихвеният процент, приложим в случай на просрочени плащания, механизмите за регулирането му, и когато е приложимо, санкциите за просрочие;

з) размерът, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

и) предупреждение за последиците от пропуснати или забавени плащания;

й) наличието или отсъствието на право на отказ;

к) наличието на право на предсрочно погасяване и, когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение;

л) физическият адрес, телефонният номер и имейл адресът на кредитора, както и, когато е приложимо, физическият адрес, телефонният номер и имейл адресът на участващия кредитен посредник.

3. В случай че всички елементи, посочени в параграф 2, не могат да бъдат показани по видим начин на една страница, те следва да бъдат показани в първата част на формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ най-много на две страници. В този случай информацията, посочена в букви а) — ж) от същия параграф, се показва на първата страница на формуляра.

4. В преддоговорната информация, посочена в параграф 1, се съдържат всички изброени по-долу елементи, които се показват след изброените в параграф 2 елементи и забележимо се отделят от тях:

а) видът на кредита;

б) когато при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, условията за прилагане на всеки лихвен процент, всеки показател или референтен лихвен процент, приложими за първоначалния лихвен процент, приложимите разходи от момента на сключването на договора за кредит и, когато е приложимо, условията, при които тези разходи могат да бъдат променени;

в) представителен пример, който онагледява годишния процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя, като се посочват всички допускания, използвани за изчисляването на този процент;

г) условията и редът за прекратяване на договора за кредит;

д) когато е приложимо, информация относно начина, по който ще се определи обезщетението на кредитора в случай на предсрочно погасяване;

е) когато е приложимо, указание, че потребителят може да бъде приканен да погаси изцяло кредита по всяко време;

ж) упоменаване на правото на потребителя да бъде информиран незабавно и безвъзмездно, в съответствие с член 19, параграф 6, за резултата от справка в база данни, извършена с цел оценка на неговата кредитоспособност;

з) когато е приложимо, указване, че цената е била персонализирана въз основа на автоматизирано обработване, включително профилиране;

и) когато е приложимо, срокът, за който кредиторът е обвързан от преддоговорната информация, предоставена в съответствие с настоящия член;

й) упоменаване на възможността потребителят да прибегне до механизъм за извънсъдебна процедура за подаване на жалба и претендиране на обезщетение, и начините за достъп до този механизъм;

к) предупреждение и обяснение относно правните и финансовите последици от неспазването на другите задължения, свързани с конкретния договор за кредит;

л) погасителен план, съдържащ всички плащания и погасявания за продължителността на договора за кредит, включително плащанията и погасяванията за всякакви допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, които са продавани в същото време, при което плащанията и погасяванията, в случай че при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, се основават на разумни промени в лихвения процент в посока нагоре.

5. Информацията, показана във формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, следва да бъде последователна. Тя следва да бъде ясно четима и да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали, като се взема предвид оперативната съвместимост.

6. Чрез дерогация от параграф 4 от настоящия член, при гласова телефонна комуникация съгласно член 3, параграф 3 от Директива 2002/65/ЕО описанието на основните характеристики на финансовата услуга, което се предоставя съгласно член 3, параграф 3, буква б), второ тире от посочената директива, включва най-малко елементите, посочени в параграф 2 от настоящия член. В такъв случай кредиторът, и когато е приложимо, кредитният посредник предоставят на потребителя формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“ на траен носител незабавно след сключването на договора за кредит.

7. По искане на потребителя кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник предоставят безвъзмездно на потребителя, в допълнение към формуляра „Стандартна европейска информация относно потребителски кредит“, екземпляр от проектодоговора за кредит, при условие че към момента на искането кредиторът желае да пристъпи към сключване на договора за кредит с потребителя.

8. Настоящият член не се прилага за доставчици на стоки или услуги, действащи като кредитни посредници в спомагателно качество. Това не засяга задължението на кредитора, или когато е приложимо, на кредитния посредник да гарантира, че потребителят получава преддоговорната информация, посочена в настоящия член.

Член 12

Подходящи разяснения

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите, и когато е приложимо, кредитните посредници, са задължени да предоставят на потребителя подходящи разяснения във връзка с предлаганите договори за кредит и евентуалните допълнителни услуги, за да се осигури възможност на потребителя да преценява дали предлаганите договори за кредит и допълнителни услуги съответстват на потребностите му и на финансовото му положение. Тези разяснения се предоставят безвъзмездно и преди сключването на договора за кредит. Разясненията съдържат следните елементи:

а) информацията, посочена в членове 10, 11 и 38;

б) съществените характеристики на предлагания договор за кредит или на допълнителните услуги;

в) специфичните последици, които предлаганият договор за кредит или допълнителните услуги могат да окажат върху потребителя, включително последиците от неизпълнение на задължението за плащане или просрочено плащане от страна на потребителя;

г) когато допълнителните услуги са съчетани с договор за кредит, дали отделните компоненти в пакета могат да бъдат прекратени самостоятелно и какви са последиците за потребителя в такъв случай.

2. Когато това е обосновано, държавите членки могат да адаптират изискването, посочено в параграф 1, по отношение на начина, по който трябва да се предоставят разясненията, и степента, в която те трябва да се предоставят, в зависимост от следните елементи:

а) конкретните обстоятелства, при които се предлага кредитът;

б) лицето, на което се предлага кредитът;

в) видът на предлагания кредит.

Член 13

Персонализирани предложения въз основа на автоматизирано обработване

Без да се засяга Регламент (ЕС) 2016/679, държавите членки изискват от кредиторите и кредитните посредници да информират потребителите по ясен и разбираем начин, когато им се представя персонализирано предложение, основано на автоматизирано обработване на лични данни.

ГЛАВА III

ПРАКТИКИ НА ОБВЪРЗВАНЕ И НА ПАКЕТНА ПРОДАЖБА, ИЗВЕДЕНО ПО ПОДРАЗБИРАНЕ СЪГЛАСИЕ, КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ И НЕПОИСКАНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА КРЕДИТ

Член 14

Практики на обвързване и на пакетна продажба

1. Държавите членки позволяват практиките на пакетна продажба, но не и на обвързване.

2. Чрез дерогация от параграф 1 и без да се засяга прилагането на правото в областта на конкуренцията, държавите членки могат да разрешат на кредиторите да поискат от потребителя да открие или поддържа разплащателна или спестовна сметка, когато единственото предназначение на тази сметка е някое от посочените по-долу:

а) натрупване на капитал за погасяването на кредита;

б) обслужване на кредита;

в) набиране на средства за получаване на кредита;

г) предоставяне на допълнително обезпечение за кредитора в случай на неизпълнение.

3. Държавите членки могат да разрешат на кредиторите да изискват от потребителя да притежава съответна застрахователна полица във връзка с договора за кредит, като се вземат предвид съображенията за пропорционалност. В тези случаи държавите членки гарантират, че кредиторът е длъжен да приема застрахователни полици от доставчици, различни от предпочитания от него, когато тези полици предлагат същото равнище на гаранция като предлаганото от кредитора, без да се променят предложените на потребителя условия за кредит.

4. Държавите членки изискват личните данни относно диагностицирането на онкологични заболявания при потребителите да не се използват за целите на застрахователна полица, свързана с договор за кредит, след период от време, определен от държавите членки, който не надвишава 15 години след края на медицинското лечение на потребителя.

5. За да могат потребителите да разполагат с допълнително време, за да сравнят застрахователните предложения, свързани с договорите за кредит, преди да закупят застрахователна полица, както е посочено в параграф 3, държавите членки изискват на потребителите да бъдат предоставени най-малко три дни, за да сравнят застрахователните предложения, свързани с договорите за кредит, без въпросните предложения да бъдат променяни, и потребителите да бъдат информирани за това. Потребителите могат да сключат застрахователна полица преди изтичането на този тридневен срок, ако изрично поискат това.

Член 15

Изведено по подразбиране съгласие за сключването на договор за кредит или за закупуването на допълнителни услуги

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите и кредитните посредници не извеждат по подразбиране съгласието на потребителя да сключи договор за кредит или да закупи допълнителни услуги, представени чрез възможности по подразбиране. Възможностите по подразбиране включват предварително отметнати полета.

2. Съгласието на потребителя да сключи договор за кредит или да закупи допълнителни услуги, представени чрез полета, се дава чрез недвусмислен и ясен утвърдителен акт, с който се изразява свободно дадено, конкретно, информирано и недвусмислено заявление за съгласието на потребителя със съдържанието и същността на полетата.

Член 16

Консултантски услуги

1. Държавите членки изискват в контекста на дадена сделка кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник, изрично да уведомяват потребителя дали се осигуряват или могат да бъдат осигурени консултантски услуги за потребителя.

2. Държавите членки изискват преди да бъдат предоставени консултантски услуги или преди да бъде сключен договор за предоставянето на консултантски услуги, кредиторът и, когато е приложимо, кредитният посредник да предоставят на потребителя следната информация на хартиен или на друг траен носител, избран от потребителя:

а) указание дали препоръката ще се основава само на техния собствен набор от продукти или на широк набор от предлаганите на пазара продукти в съответствие с параграф 3, буква в);

б) в съответните случаи – указание за възнаграждението, което потребителят дължи за консултантските услуги, или — в случай че размерът на това възнаграждение не може да бъде определен към момента на предоставянето на информацията – метода, използван за неговото изчисление.

Информацията, посочена в първата алинея от настоящия параграф, може да бъде предоставена на потребителя под формата на допълнителна преддоговорна информация в съответствие с член 10, параграф 6, втора алинея.

3. В случай на предоставяне на консултантски услуги на потребителите държавите членки изискват от кредиторите, и когато е приложимо, от кредитните посредници:

а) да получат необходимата информация за финансовото положение на потребителя и за предпочитанията и целите му във връзка с договора за кредит, за да може кредиторът или кредитният посредник да препоръча договори за кредит, които са подходящи за потребителя;

б) да оценят финансовото положение и нуждите на потребителя въз основа на посочената в буква а) информация, която е актуална към момента на оценката, като използват обосновани допускания във връзка с рисковете от промяна във финансовото положение на потребителя за срока на препоръчания договор за кредит;

в) да разгледат достатъчно голям брой договори за кредит в своята продуктова гама и на тази основа да препоръчат един или повече договори за кредит от тази гама продукти, които да съответстват на нуждите на потребителя, финансовото му състояние и личното му положение;

г) да действат в най-добрия интерес на потребителя; и

д) да предоставят на потребителя информация за дадената препоръка на хартиен или на друг траен носител, избран от потребителя и посочен в договора за предоставяне на консултантски услуги.

4. Държавите членки могат да забранят използването на понятията „консултации“ и „консултант“ или на подобни понятия, когато консултантските услуги се предлагат и предоставят на потребителите от кредитори или, когато е приложимо, кредитни посредници.

Когато държавите членки не са забранили използването на понятията „консултации“ и „консултант“ или на подобни понятия, те налагат следните условия за използването на понятията „независими консултации“ или „независим консултант“ от кредиторите и кредитните посредници, предоставящи консултантски услуги:

а) кредиторите, и когато е приложимо, кредитните посредници, разглеждат достатъчно голям брой договори за кредит, които са налични на пазара; и

б) кредитните посредници не получават възнаграждение за консултантските услуги от един или повече кредитори.

Втора алинея, буква б) се прилага само когато броят на разглежданите кредитори не представлява мнозинство на пазара.

Държавите членки могат да налагат по-строги изисквания за употребата на понятията „независими консултации“ или „независим консултант“ от кредиторите, и когато е приложимо, от кредитните посредници.

5. Държавите членки изискват от кредиторите и, когато е приложимо, от кредитните посредници да предупреждават потребителя, когато даден договор за кредит може да предизвика специфичен риск за потребителя предвид финансовото му положение.

6. Държавите членки гарантират, че консултантските услуги могат да се предоставят само от кредитори, и когато е приложимо, от кредитни посредници.

Държавите членки могат, чрез дерогация от първата алинея, да разрешат на други лица, различни от посочените в първата алинея, да предоставят консултантски услуги, когато е изпълнено едно от следните условия:

а) консултантските услуги се предоставят в отделни случаи в процеса на професионална дейност, която е уредена от законови или подзаконови разпоредби или етичен кодекс, които не изключват предоставянето на тези услуги;

б) консултантските услуги се предоставят в контекста на управлението на натрупан дълг от специалисти по неплатежоспособност и когато тази дейност по управление на дълг е уредена от законови или подзаконови разпоредби;

в) консултантските услуги се предоставят в контекста на управлението на натрупан дълг от публични или доброволни доставчици на консултантски услуги в областта на задълженията, както е посочено в член 36, които не извършват дейност с търговска цел;

г) консултантските услуги се предоставят от лица, които са получили разрешение и подлежат на надзор от компетентните органи.

Член 17

Забрана за непоискано предоставяне на кредит

Държавите членки забраняват всяко предоставяне на кредити на потребители без предварително искане и изрично съгласие от тяхна страна.

ГЛАВА IV

ОЦЕНКА НА КРЕДИТОСПОСОБНОСТТА И ДОСТЪП ДО БАЗИ ДАННИ

Член 18

Задължение за оценка на кредитоспособността на потребителя

1. Държавите членки изискват от кредитора да извършва обстойна оценка на кредитоспособността на потребителя преди сключването на договор за кредит. Тази оценка се извършва в интерес на потребителя, за да се избегнат практики на безотговорно кредитиране и свръхзадлъжнялост, като при нея се отчитат надлежно факторите, които са от значение за проверката на вероятността потребителят да изпълни своите задължения по договора за кредит.

2. Държавите членки гарантират, че кредитните посредници предоставят точно необходимата информация, получена от потребителя, на съответния кредитор в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679, за да направят възможно извършването на оценката на кредитоспособността.

3. Оценката на кредитоспособността се извършва въз основа на подходяща и точна информация относно доходите и разходите на потребителя, както и относно други финансови и икономически обстоятелства, която е необходима и пропорционална на естеството, срока, стойността и рисковете на кредита за потребителя. Тази информация може да включва доказателства за доходите или другите източници за погасяване на кредита, информация за финансовите активи и пасиви или информация за други финансови задължения. Тази информация не включва специалните категории данни, посочени в член 9, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679. Информацията се получава от подходящи вътрешни или външни източници, включително потребителя, и когато е необходимо, въз основа на справка в база данни, посочена в член 19 от настоящата директива. Социалните мрежи не се считат за външен източник за целите на настоящата директива.

Получената в съответствие с настоящия параграф информация се подлага на надлежна проверка за истинност, ако е необходимо чрез позоваване на документация, която подлежи на независима проверка.

4. Държавите членки поставят изискване кредиторът да установи процедури за оценката, посочена в параграф 1, и да документира и поддържа тези процедури.

Освен това държавите членки изискват от кредитора да документира и поддържа информацията, посочена в параграф 3.

5. Ако заявлението за кредит е подадено съвместно от повече от един потребител, кредиторът извършва оценката на кредитоспособността въз основа на общата способност за погасяване на потребителите.

6. Държавите членки гарантират, че кредиторът отпуска кредита на потребителя само когато резултатът от оценката на кредитоспособността показва, че задълженията, произтичащи от договора за кредит, е вероятно да бъдат изпълнени при условията, изисквани съгласно договора за кредит, като се вземат предвид съответните фактори, посочени в параграф 1.

7. Държавите членки гарантират, че когато кредиторът сключи договор за кредит с потребителя, кредиторът не може впоследствие да прекрати или измени договора за кредит във вреда на потребителя на основание неправилно извършена оценка на кредитоспособността. Настоящият параграф не се прилага, когато се докаже, че потребителят умишлено е укрил или подправил информацията, посочена в параграф 3, която е предоставил на кредитора.

8. Когато оценката на кредитоспособността включва използването на автоматизирано обработване на лични данни, държавите членки гарантират, че потребителят има право да поиска и да получи от кредитора човешка намеса, състояща се в правото:

а) да поиска и получи от кредитора ясно и разбираемо обяснение на оценката на кредитоспособността, включително за логиката и рисковете при автоматизираното обработване на лични данни, както и неговото значение и последици за решението;

б) потребителят да изрази гледната си точка пред кредитора; и

в) да поиска преразглеждане на оценката на кредитоспособността и решението относно отпускането на кредита от кредитора.

Държавите членки гарантират, че потребителят е информиран за правото, посочено в първата алинея.

9. Държавите членки гарантират, че когато искането за кредит е отхвърлено, кредиторът е длъжен да уведоми своевременно потребителя за отказа, и когато е приложимо, да насочи потребителя към леснодостъпни консултантски услуги в областта на задълженията. Когато е приложимо, кредиторът е длъжен да информира потребителя за факта, че оценката на кредитоспособността се основава на автоматизирана обработка на данни, както и за правото на потребителя на оценка от човек и за процедурата за оспорване на решението.

10. Държавите членки гарантират, че ако страните се споразумеят да променят общия размер на кредита след сключването на договора за кредит, кредиторът е длъжен да оцени отново кредитоспособността на потребителя въз основа на актуализирана информация преди всяко значително увеличение на общия размер на кредита.

11. Държавите членки могат да изискат от кредиторите да направят оценка на кредитоспособността на потребителите въз основа на справка в съответната база данни. Тази оценка на кредитоспособността обаче не се базира изключително върху кредитната история на потребителя.

Член 19

Бази данни

1. При трансгранично кредитиране всяка държава членка предоставя на кредитори от други държави членки достъп до базите данни, използвани в тази държава членка за оценка на кредитоспособността на потребителите. Условията за достъп до тези бази данни не са дискриминиращи.

2. Държавите членки гарантират, че само кредиторите, които са под надзора на компетентния национален орган и които спазват изцяло Регламент (ЕС) 2016/679, имат достъп до базите данни, използвани за оценка на кредитоспособността на потребителите.

3. Параграф 1 се прилага както за публичните, така и за частните бази данни.

4. Базите данни, посочени в параграф 1, които съдържат информация за договорите за потребителски кредити, съдържат най-малко информация за просрочените задължения на потребителите при погасяване на кредита, вида на кредита и самоличността на кредитора.

5. Кредиторите и кредитните посредници не обработват специалните категории данни, посочени в член 9, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/679, и личните данни, обработени от социалните мрежи, които може да се съдържат в базите данни, посочени в параграф 1 от настоящия член.

6. Ако искането за кредит е получило отказ въз основа на справка в база данни, упомената в параграф 1, държавите членки изискват от кредитора да уведоми потребителя без ненужно забавяне и безвъзмездно за резултата от тази справка и за сведенията в базата данни, в която е направена справката, както и за категориите данни, които са взети предвид.

7. За целите на договорите за кредит доставчиците на бази данни разполагат с процедури, за да гарантират, че съдържащата се в техните бази данни информация е актуална и точна. Държавите членки гарантират, че потребителите са информирани:

а) в срок от 30 дни от регистрацията на просрочени плащания по кредита в база данни; и

б) за техните права в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679.

8. За целите на договорите за кредит държавите членки гарантират, че са въведени процедури за подаване на жалби, за да се улеснят потребителите да оспорват съдържанието на базите данни, включително информацията, която може да бъде получена от трети страни чрез базите данни.

ГЛАВА V

ФОРМА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОГОВОРИТЕ ЗА КРЕДИТ

Член 20

Форма на договора за кредит

1. Държавите членки изискват договорите за кредит и всякакви промени на такива договори да се изготвят на хартиен или на друг траен носител и всяка от страните по договора да получава екземпляр от договора за кредит.

2. Държавите членки могат да въведат или да запазят национални правила, отнасящи се до действителността на сключването на договорите за кредит, които са в съответствие с правото на Съюза.

Член 21

Информация, която следва да се съдържа в договорите за кредит

1. Държавите членки изискват в договора за кредит да се посочва по ясен и кратък начин всеки от следните елементи:

а) видът на кредита;

б) идентификационните данни, физическият адрес, телефонният номер и имейлите на страните по договора, както и, когато е приложимо, идентификационните данни и физическият адрес на участващия кредитен посредник;

в) общият размер на кредита и условията за усвояването на кредита;

г) срокът на договора за кредит;

д) когато кредитът е под формата на разсрочено плащане за специфична стока или услуга или при свързани договори за кредит, специфичната стока или услугата и нейната цена в брой;

е) лихвеният процент, или всички лихвени проценти, когато при различни обстоятелства се прилагат различни лихвени проценти, условията за прилагането на всеки лихвен процент, и когато има такъв, на показателя или референтния лихвен процент, приложим за всеки първоначален лихвен процент, както и периодите, условията и процедурата за промяна на всеки лихвен процент;

ж) годишният процент на разходите и общата сума, дължима от потребителя, изчислена при сключването на договора за кредит, и указване на всички допускания, използвани за изчисляването на този процент;

з) размерът, броят и периодичността на дължимите погасителни вноски и, когато е уместно, редът на разпределение на вноските между различни неизплатени суми, дължими при различни лихвени проценти за целите на погасяването;

и) при погасяване на главницата по срочен договор за кредит, упоменаване на правото на потребителя да получи, при поискване и безвъзмездно, по всяко време през целия срок на действие на договора за кредит извлечение под формата на погасителен план;

й) ако разходите и лихвата следва да се заплатят без погасяване на главницата, извлечение, показващо периодите и условията за плащане на лихвата по кредита и свързаните повтарящи се и еднократни разходи;

к) когато е приложимо, разходите за поддържане на една или повече задължителни сметки за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията и всякакви други разходи, произтичащи от договора за кредит, и условията, при които тези разходи могат да бъдат променени;

л) лихвеният процент за просрочени плащания, приложим към момента на сключването на договора за кредит, механизмите за регулирането му, и когато е приложимо, всякакви плащания, които се дължат за просрочие;

м) предупреждение относно последиците от пропуснати или забавени вноски;

н) когато е приложимо, изявление, че ще се дължат нотариални такси;

о) когато е приложимо, изискваните обезпечения и застраховки;

п) наличието или отсъствието на право на отказ, срокът за отказ, ако се прилага такъв, и други условия за упражняването му, включително трайният носител, който трябва да се използва за уведомяването, посочено в член 26, параграф 5, първа алинея, буква а), информация за задължението на потребителя, посочено в член 26, параграф 5, първа алинея, буква б), да погаси усвоената главница и лихвата, както и размерът на дневната лихва;

р) видът траен носител, на който потребителят избира да получи следното:

i) когато е приложимо, напомнянето, посочено в член 10, параграф 1, втора алинея;

ii) информацията, посочена в член 22;

iii) информацията за промяната на лихвения процент по кредита, посочена в член 23, параграф 1, първа алинея;

iv) когато е приложимо, информацията, посочена в член 24, параграфи 1 и 2; и

v) когато е приложимо, информацията за прекратяването на договор за кредит с неопределен срок, посочена в член 28, параграф 1, втора алинея и член 28, параграф 2;

с) когато е приложимо, информация относно правата, посочени в член 27, както и условията за упражняване на тези права;

т) позоваване на правото на предсрочно погасяване, посочено в член 29, процедурата за предсрочно погасяване, както и, когато е приложимо, информация относно правото на кредитора на обезщетение и прозрачно и разбираемо обяснение на начина, по който трябва да се изчисли обезщетението, което потребителят дължи на кредитора;

у) процедурата, която трябва да се следва при упражняване на правото на прекратяване на договора за кредит;

ф) възможността за потребителя да прибегне до механизъм за извънсъдебни процедури за подаване на жалби и претендиране на обезщетение, и начините за достъп до този механизъм;

х) когато е приложимо, други условия по договора;

ц) име и адрес на компетентния надзорен орган;

ч) съответните данни за контакт на доставчиците на консултантски услуги в областта на задълженията и препоръка потребителят да се свърже с тези доставчици на услуги в случай на затруднения при погасяването.

Информацията, посочена в първа алинея, е ясно четима и пригодена да отчита техническите ограничения на средството за комуникация, върху което се визуализира. Информацията се визуализира по адекватен и подходящ начин по различните канали.

2. Когато се прилага параграф 1, първа алинея, буква и), кредиторът предоставя на потребителя, безвъзмездно и по всяко време през целия срок на действие на договора за кредит, извлечение под формата на погасителен план.

В погасителния план, упоменат в първа алинея, се посочват дължимите плащания и сроковете и условията, отнасящи се до извършването на тези плащания.

Погасителният план съдържа и разбивка на всяка погасителна вноска, показваща погасяването на главницата, лихвата, изчислена на базата на лихвения процент, и, когато е приложимо, допълнителните разходи.

Когато лихвеният процент не е фиксиран или когато допълнителните разходи могат да бъдат променени съгласно договора за кредит, погасителният план посочва по ясен и кратък начин факта, че данните в плана са валидни само до последваща промяна на лихвения процент или на тези разходи съгласно договора за кредит.

3. При договор за кредит, съгласно който плащанията, направени от потребителя, не водят до незабавно съответно погасяване на общия размер на кредита, а се използват за формиране на средства в периоди и при условия, предвидени в договора за кредит или в допълнителен договор, договорът за кредит, в допълнение към информацията, посочена в параграф 1, включва ясно и кратко изявление, че такива договори за кредит не предвиждат гаранция за погасяване на общия размер на кредита, усвоен по договора за кредит, освен ако такава гаранция не е дадена изрично.

ГЛАВА VI

ИЗМЕНЕНИЯ НА ДОГОВОРА ЗА КРЕДИТ И ПРОМЕНИ В ЛИХВЕНИЯ ПРОЦЕНТ

Член 22

Информация относно изменението на договора за кредит

Без да се засягат другите задължения, предвидени в настоящата директива, държавите членки гарантират, че преди сроковете и условията на договора за кредит да бъдат променени, кредиторът съобщава на потребителя, на хартиен или друг траен носител, посочен в договора за кредит, следната информация:

а) ясно описание на предлаганите промени и, когато е приложимо, необходимостта от съгласие на потребителя или обяснение на промените, въведени по силата на закона;

б) график за прилагането на промените, посочени в буква а);

в) средствата за обжалване, с които потребителят разполага по отношение на промените, посочени в буква а);

г) срока за подаване на такава жалба;

д) наименование и адрес на компетентния орган, до когото тази жалба може да бъде подадена.

Член 23

Промени в лихвения процент

1. Когато кредиторите имат право да променят лихвените проценти по съществуващи договори за кредит, държавите членки изискват от кредитора да информира потребителя за всяка промяна в лихвения процент, като използва хартиен или друг посочен в договора за кредит траен носител, достатъчно време преди промяната да влезе в сила.

Информацията, посочена в първа алинея, включва размера на погасителните вноски след влизането в сила на новия лихвен процент по кредита и — когато броят или периодичността на вноските се променят — подробни данни за тази промяна.

2. Чрез дерогация от параграф 1 информацията, посочена в този параграф, може да бъде предоставяна периодично на потребителя, когато са изпълнени всички условия по-долу:

а) страните са се споразумели в договора за кредит за такова периодично предоставяне на информация;

б) промяната на лихвения процент по кредита е породена от промяна на референтен лихвен процент;

в) новият референтен лихвен процент се публикува своевременно чрез подходящи средства;

г) информацията относно новия референтен лихвен процент е на разположение също:

i) в търговските помещения на кредитора;

ii) когато кредиторът има уебсайт — на този уебсайт; и

iii) когато кредиторът разполага с мобилно приложение — чрез това мобилно приложение.

ГЛАВА VII

ОВЪРДРАФТИ И СВРЪХОВЪРДРАФТИ

Член 24

Овърдрафти

1. Когато е отпуснат кредит под формата на овърдрафт, държавите членки изискват от кредитора през целия срок на действие на договора за кредит да предоставя информация на потребителя редовно, поне веднъж месечно, чрез извлечения на хартиен или на друг посочени в договора за кредит траен носител, които съдържат следните елементи:

а) точния период, за който се отнася извлечението;

б) размера на усвоените суми и датите, на които това е станало;

в) остатъка от предишното извлечение и неговата дата;

г) новия остатък;

д) датите и размера на плащанията, извършени от потребителя;

е) приложения лихвен процент;

ж) всички начислени разходи;

з) когато е приложимо, минималната сума, дължима от потребителя.

2. Когато е отпуснат кредит под формата на овърдрафт, държавите членки изискват от кредитора да информира потребителя на хартиен или на друг посочен в договора за кредит траен носител за увеличенията на лихвения процент или на дължимите разходи, достатъчно време преди влизането в сила на въпросните промени.

Чрез дерогация от първа алинея информацията, посочена в тази алинея, може да бъде предоставяна периодично по начина, предвиден в параграф 1, когато са изпълнени следните условия:

а) страните са се споразумели в договора за кредит за такова периодично предоставяне на информация;

б) промяната на лихвения процент по кредита е породена от промяна на референтен лихвен процент;

в) новият референтен лихвен процент се публикува чрез подходящи средства;

г) информацията относно новия референтен лихвен процент е на разположение също:

i) в търговските помещения на кредитора;

ii) когато кредиторът има уебсайт — на този уебсайт; и

iii) когато кредиторът разполага с мобилно приложение — чрез това мобилно приложение.

3. Държавите членки изискват от кредитора да уведоми потребителя по уговорен начин за всяко намаляване или отмяна на овърдрафта най-малко 30 дни преди намаляването или отмяната на овърдрафта да влязат в сила.

4. Ако размерът на овърдрафта бъде намален или възможността за овърдрафт бъде отменена, държавите членки изискват от кредитора да даде възможност на потребителя, преди да бъде открито производство по принудително изпълнение и без допълнителни разходи, да погаси действително използваната сума до размера на намалението или на отменения овърдрафт. Такова погасяване се извършва на 12 равни месечни вноски, освен ако потребителят избере да погаси задължението по-рано, при лихвения процент, приложим за овърдрафта.

5. Държавите членки могат да запазят или приемат по-строги разпоредби по въпроси, свързани със защитата на потребители, ползващи се от овърдрафт, които се различават от посочените в настоящия член, в съответствие с правото на Съюза.

Член 25

Свръховърдрафт

1. В случай на договор за откриване на текуща сметка, когато има възможност на потребителя да се предостави право на свръховърдрафт, държавите членки изискват кредиторът да включи информация за тази възможност в същия договор, както и информация за лихвения процент, условията за прилагане на този лихвен процент, евентуалния показател или базов лихвен процент, приложим за първоначалния лихвен процент, приложимите разходи от момента на сключването на договора за кредит и, когато е приложимо, условията, при които тези разходи могат да бъдат променени. При всички случаи кредиторът предоставя редовно тази информация на потребителя на хартиен или друг траен носител, избран от потребителя и посочен в договора за откриване на текуща сметка.

2. В случай на значителен свръховърдрафт, който продължава повече от месец, държавите членки изискват кредиторът незабавно да информира потребителя на хартиен или друг траен носител, избран от потребителя и посочен в договора за откриване на текуща сметка, относно всички посочени по-долу елементи:

а) свръховърдрафта;

б) съответната сума;

в) лихвения процент;

г) приложимите санкции, такси или лихва върху просрочените плащания;

д) датата на погасяване.

В допълнение, в случай на редовен свръховърдрафт кредиторът предлага на потребителя консултантски услуги, когато има такива, и пренасочва потребителя безплатно към консултантски услуги в областта на задълженията.

3. Настоящият член не засяга разпоредбите на националното право, изискващи от кредитора да предложи друг вид кредитен продукт, когато периодът на свръховърдрафт е значителен.

4. Държавите членки изискват от кредитора да уведоми потребителя по уговорен начин, когато свръховърдрафтът вече не е разрешен или границата за свръховърдрафта е намалена, най-малко 30 дни преди отмяната или намаляването на свръховърдрафта да влязат в сила.

5. Ако размерът на свръховърдрафта бъде намален или възможността за свръховърдрафт бъде отменена, държавите членки изискват от кредитора да даде възможност на потребителя, преди да бъде открито производство по принудително изпълнение и без допълнителни разходи, да погаси действително използваната сума до размера на намалението или на отменения свръховърдрафт. Такова погасяване се извършва на 12 равни месечни вноски, освен ако потребителят избере да погаси задължението по-рано, при лихвения процент, приложим за свръховърдрафта.

6. Държавите членки могат да запазят или приемат по-строги разпоредби по въпроси, свързани със защитата на потребители, ползващи се от свръховърдрафт, които се различават от посочените в настоящия член, в съответствие с правото на Съюза.

ГЛАВА VIII

ОТКАЗ, ПРЕКРАТЯВАНЕ И ПРЕДСРОЧНО ПОГАСЯВАНЕ

Член 26

Право на отказ

1. Държавите членки гарантират, че потребителят може да се откаже от договора за кредит, без да представя основания за това, в срок от 14 календарни дни.

Срокът за отказ, посочен в първа алинея, започва да тече:

а) от деня на сключването на договора за кредит; или

б) от деня, в който потребителят получи условията на договора и информацията в съответствие с членове 20 и 21, ако този ден е след датата, посочена в буква а) от настоящата алинея.

Срокът, посочен в първата алинея, се счита за спазен, при условие че потребителят изпрати на кредитора уведомлението, посочено в параграф 5, първа алинея, буква а), преди изтичането на този срок.

2. Ако потребителят не е получил условията на договора и информацията в съответствие с членове 20 и 21, срокът за отказ при всички положения изтича 12 месеца и 14 дни след сключването на договора за кредит. Това не се прилага, ако потребителят не е бил информиран за правото си на отказ в съответствие с член 21, параграф 1, първа алинея, буква п).

3. В случай на свързан договор за кредит за закупуване на стока с политика на връщане, която гарантира възстановяване на цялата сума в рамките на определен срок, по-дълъг от 14 календарни дни, срокът на правото за отказ се удължава, за да отговаря на продължителността на тази политика на връщане.

4. Когато в случай на свързан договор за кредит националното законодателство, приложимо към 19 ноември 2023 г, вече предвижда, че на потребителя не могат да бъдат отпускани финансови средства преди изтичането на определен срок, държавите членки могат чрез дерогация от параграф 1 да предвидят, че срокът, посочен в този параграф, може да бъде намален до времетраенето на същия определен срок по изрично искане на потребителя.

5. В случай че потребителят упражнява правото си на отказ, той предприема следните мерки:

а) уведомява кредитора в съответствие с информацията, предоставена от кредитора съгласно член 21, параграф 1, първа алинея, буква п), на хартиен или друг избран от потребителя траен носител, посочен в договора за кредит, в рамките на срока, посочен в параграф 1 от настоящия член;

б) връща на кредитора главницата и заплаща лихвата, натрупана върху нея от датата на усвояване на кредита до датата на връщане на главницата, без ненужно забавяне и във всеки случай не по-късно от 30 календарни дни след изпращането на уведомлението, посочено в буква а).

Лихвата, посочена в първата алинея, буква б), се изчислява на базата на договорения лихвен процент. Кредиторът няма право на никакво друго обезщетение от потребителя в случай на отказ, освен обезщетение за невъзстановимите разходи, платени от кредитора на публичен административен орган.

6. Ако допълнителна услуга, свързана с договора за кредит, се предоставя от кредитора или от трета страна въз основа на споразумение между третата страна и кредитора, потребителят повече не е обвързан от договора за допълнителната услуга, ако упражни правото си на отказ по отношение на договора за кредит в съответствие с настоящия член.

7. Ако потребителят има право на отказ съгласно параграфи 1, 5 и 6 от настоящия член, членове 6 и 7 от Директива 2002/65/ЕО не се прилагат.

8. Държавите членки могат да предвидят, че параграфи 1—6 от настоящия член не се прилагат за договори за кредит, които съгласно националното право се сключват чрез услугите на нотариус, при условие че нотариусът потвърди, че са гарантирани правата на потребителя, предвидени съгласно членове 10, 11, 20 и 21.

9. Настоящият член не засяга нито едно от правилата в националното право, установяващи срок, в който изпълнението на договора не може да започне.

Член 27

Свързани договори за кредит

1. Държавите членки гарантират, че потребител, който е упражнил правото на отказ въз основа на правото на Съюза по отношение на договор за доставката на стоки или на услуги, повече не е обвързан от свързан договор за кредит.

2. Когато стоките или услугите, които са предмет на свързан договор за кредит, не са доставени или предоставени, или са доставени или предоставени само частично, или не съответстват на договора за доставянето или предоставянето им, потребителят има правото да предяви претенции срещу кредитора, ако потребителят е предявил претенции срещу доставчика, но не е успял да получи удовлетворението, на което е имал право по закон или съгласно договора за доставка на тези стоки или услуги. Държавите членки определят до каква степен и при какви условия тези претенции могат да бъдат предявявани.

3. Настоящият член не засяга националното право, според което кредиторът носи солидарна отговорност по иск на потребителя срещу доставчика, когато покупката на стоки или услуги от доставчика е била финансирана с договор за кредит.

Член 28

Договори за кредит с неопределен срок

1. Държавите членки гарантират, че потребителят може да извърши стандартно прекратяване на договор за кредит с неопределен срок безвъзмездно по всяко време, освен ако страните не са се договорили за срок на предизвестие. Този срок не трябва да надхвърля един месец.

Държавите членки гарантират, че кредиторът може, в случай че е предвидено в договора за кредит, да извърши стандартно прекратяване на договор за кредит с неопределен срок, като даде на потребителя поне двумесечно предизвестие на хартиен или друг траен носител, посочен в договора за кредит.

2. Държавите членки гарантират, че кредиторът може, в случай че е предвидено в договора за кредит, да прекрати по обективно обосновани причини правото на потребителя да усвоява суми по договор за кредит с неопределен срок. Кредиторът информира потребителя за прекратяването и за причините за него чрез хартиен или друг траен носител, посочен в договора за кредит, когато е възможно преди прекратяването и най-късно незабавно след това, освен ако предоставянето на такава информация не е забранено от правото на Съюза или националното право или не противоречи на целите на обществения ред или обществената сигурност.

Член 29

Предсрочно погасяване

1. Държавите членки гарантират, че потребителят има право на предсрочно погасяване по всяко време. В такива случаи потребителят има право на намаляване на общите разходи по кредита за потребителя за оставащата част от срока на договора. При изчисляването на това намаляване се вземат предвид всички разходи, наложени на потребителя от кредитора.

2. Държавите членки гарантират, че при предсрочно погасяване кредиторът има право на справедливо и обективно обосновано обезщетение за евентуални разходи, свързани пряко с предсрочното погасяване на кредита, при условие че предсрочното погасяване бъде извършено в период, за който лихвеният процент е фиксиран.

Обезщетението, посочено в първата алинея, не надхвърля 1 % от сумата на предсрочно погасения кредит, ако периодът между предсрочното погасяване и договорената дата за прекратяване на договора за кредит надхвърля една година. Ако този период не надхвърля една година, обезщетението не надхвърля 0,5 % от сумата на предсрочно погасения кредит.

3. Държавите членки гарантират, че кредиторът няма право на обезщетението, посочено в параграф 2, когато е изпълнено едно от следните условия:

а) ако погасяването е осъществено по застрахователен договор, чиято цел е била предоставяне на гаранция за погасяването на кредит;

б) кредитът е предоставен под формата на овърдрафт;

в) погасяването попада в рамките на период, за който лихвеният процент не е фиксиран.

4. Чрез дерогация от параграф 2 държавите членки могат да предвидят, че:

а) кредиторът има право на обезщетението, посочено в параграф 2, само при условие че размерът на предсрочното погасяване надхвърля прага, определен от националното право, който не надвишава 10 000 EUR в рамките на всеки период от 12 месеца;

б) кредиторът може по изключение да претендира по-голямо обезщетение, ако може да докаже, че загубата, която е претърпял от предсрочното погасяване, надвишава сумата, определена съобразно параграф 2.

Ако претендираното от кредитора обезщетение, надвишава действително претърпяната загуба от предсрочното погасяване, потребителят има право на съответно намаление.

В такъв случай загубата се състои от разликата между първоначално договорения лихвен процент и лихвения процент, при който кредиторът може да отпусне като кредит сумата, която е предсрочно погасена, на пазара по време на предсрочното погасяване, и отчита въздействието на предсрочното погасяване върху административните разходи.

5. Обезщетението, посочено в параграф 2 и параграф 4, буква б), във всички случаи не надвишава размера на лихвата, която потребителят би платил през периода между предсрочното погасяване и договорената дата на прекратяване на договора за кредит.

ГЛАВА IX

ГОДИШЕН ПРОЦЕНТ НА РАЗХОДИТЕ И МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЛИХВЕНИТЕ ПРОЦЕНТИ И НА РАЗХОДИТЕ

Член 30

Изчисляване на годишния процент на разходите

1. Годишният процент на разходите се изчислява в съответствие с математическата формула, съдържаща се в част I от приложение III. На годишна база той е равен на текущата стойност на всички ангажименти (усвоявания, погасявания и разходи), бъдещи или съществуващи, договорени между кредитора и потребителя.

2. За целите на изчисляването на годишния процент на разходите се определят общите разходи по кредита за потребителя, с изключение на сумите, дължими от потребителя за неспазване на някое от задълженията му според договора за кредит, и на разходите, различни от покупната цена на стоки или услуги, независимо дали плащането по съответната сделка се извършва в брой или чрез кредит.

Разходите за поддържане на сметка за регистриране на погасяванията и усвояванията, разходите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията и другите разходи, свързани с платежните операции, се включват в общите разходи по кредита за потребителя, освен ако откриването на сметката не е по избор и разходите по нея са посочени ясно и отделно в договора за кредит или в друг договор, сключен с потребителя.

3. Изчисляването на годишния процент на разходите се основава на базовото допускане, че договорът за кредит ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът и потребителят ще изпълнят задълженията си при спазване на условията и сроковете, предвидени в договора за кредит.

4. При договори за кредит, които съдържат клаузи, позволяващи вариране на лихвения процент или вариране на някои разходи, съдържащи се в годишния процент на разходите, които са неизразими количествено към момента на изчисляването, годишният процент на разходите се изчислява въз основа на базовото допускане, че лихвеният процент и другите разходи остават фиксирани спрямо първоначалното ниво и приложими до изтичането на договора за кредит.

5. Когато е необходимо, за изчисляване на годишния процент на разходите се използват допълнителните допускания, предвидени в част II от приложение III.

Когато предвидените в настоящия член и в част II от приложение III допускания са недостатъчни за изчисляването на годишния процент на разходите по еднакъв начин или вече не са адаптирани към търговската ситуация на пазара, на Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 45 за изменение на настоящия член и на част II от приложение III с цел добавяне на необходимите допълнителни допускания за изчисляването на годишния процент на разходите или промяна на съществуващи допускания.

Член 31

Мерки за ограничаване на размерите на лихвените проценти, на годишните проценти на разходите или на общите разходи по кредита за потребителя

1. Държавите членки въвеждат мерки за ефективно предотвратяване на злоупотребите и за гарантиране, че на потребителите не могат да се начисляват прекомерно високи лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредита, например установяване на максимални размери.

2. Държавите членки могат да приемат забрани или ограничения по отношение на специфични такси, прилагани от кредиторите на тяхна територия.

3. До 20 ноември 2027 г. Комисията предоставя публичен достъп до мерките, въведени от държавите членки в съответствие с параграф 1. Държавите членки докладват на Комисията относно тези мерки до 20 ноември 2026 г.

4. До 20 ноември 2029 г. Европейският банков орган публикува доклад за изпълнението на мерките, посочени в параграф 1. Този доклад включва оценка на мерките, въведени в държавите членки, включително методологиите за установяване на максимални размери, когато е приложимо, и на тяхната ефективност за ограничаване на прекомерно високите лихвени проценти, годишни проценти на разходите или общи разходи по кредита за потребителя, и съдържа подход въз основа на най-добрите практики за въвеждането на такива мерки.

ГЛАВА X

ЗАДЪЛЖЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗВЪРШВАНЕТО НА ДЕЙНОСТТА И ИЗИСКВАНИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ

Член 32

Задължения във връзка с извършването на дейността при отпускането на потребителски кредити

1. Държавите членки изискват кредиторът и кредитният посредник да действат честно, лоялно, прозрачно и професионално и да отчитат правата и интересите на потребителите при извършването на следните дейности:

а) изготвяне на кредитни продукти;

б) рекламиране на кредитни продукти в съответствие с членове 7 и 8;

в) отпускане, извършване на посредничество или улесняване на отпускането на кредит;

г) предоставяне на консултантски услуги;

д) предоставяне на допълнителни услуги на потребителите;

е) изпълнение на договор за кредит.

Дейностите, посочени в първа алинея, букви в) и г), се основават на информация относно положението на потребителя и всички специални изисквания, за които потребителят е съобщил, както и на разумни допускания за рисковете, свързани с положението на потребителя през срока на действие на договора за кредит.

Дейностите, посочени в първа алинея, буква г), се основават също на информацията, изисквана съгласно член 16, параграф 3, буква а).

2. Държавите членки гарантират, че начинът, по който кредиторите определят възнагражденията на служителите си и на кредитните посредници, и начинът, по който кредитните посредници определят възнагражденията на служителите си, не им пречат да изпълняват задължението си, предвидено в параграф 1.

3. Държавите членки гарантират, че при установяването и прилагането на своите политики по отношение на възнаграждението на служителите, които отговарят за оценката на кредитоспособността, кредиторите спазват следните принципи по начин и в степен, които съответстват на тяхната големина, вътрешна организация, както и на характера, мащаба и сложността на дейностите им:

а) политиката на възнаграждение съответства на разумното и ефективно управление на риска, способства за него и не насърчава поемането на рискове, които надхвърлят равнището, приемливо за кредитора;

б) политиката на възнаграждение съответства на стопанската стратегия, цели, ценности и дългосрочни интереси на кредитора и включва мерки за избягване на конфликти на интереси, по-специално като се предвижда възнаграждението да не зависи от броя или процента на одобрените искания за кредит.

4. Държавите членки гарантират, че когато кредиторите или кредитните посредници предоставят консултантски услуги, структурата на възнаграждение на участващите служители не накърнява способността им да действат в най-добрия интерес на потребителя и не зависи от целите по отношение на продажбите. За да постигнат тази цел, държавите членки могат също така да забранят плащането на комисиони от кредитора на кредитния посредник.

5. Държавите членки могат да забранят или да наложат ограничения за плащания от потребител към кредитор или кредитен посредник преди сключването на договор за кредит.

Член 33

Изисквания за познания и компетентност на служителите

1. Държавите членки гарантират, че кредиторите и кредитните посредници изискват от служителите си да притежават и да поддържат актуални познания и компетентност на подходящо равнище относно изготвянето, предлагането и предоставянето на договори за кредит, извършването на дейности за кредитно посредничество и предоставянето на консултантски услуги, както и относно правата на потребителите в областта на търговската им дейност. Когато сключването на договор за кредит включва допълнителни услуги, се изискват подходящи познания и компетентност по отношение на тези допълнителни услуги.

2. Държавите членки установяват минимални изисквания за познания и компетентност за служителите на кредиторите и на кредитните посредници.

3. Държавите членки гарантират, че за спазването на изискванията, посочени в параграф 1, се упражнява надзор от страна на компетентните органи и че компетентните органи разполагат с правомощия да изискват от кредиторите и кредитните посредници да предоставят доказателствата, определени от компетентния орган като необходими, за да може да бъде осъществен посоченият надзор.

ГЛАВА XI

ФИНАНСОВО ОБРАЗОВАНИЕ И ПОДКРЕПА ЗА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ С ФИНАНСОВИ ЗАТРУДНЕНИЯ

Член 34

Финансово образование

1. Държавите членки насърчават прилагането на мерки в подкрепа на образованието на потребителите във връзка с отговорното вземане на кредити и управление на задълженията, по-специално по отношение на договорите за кредит. На потребителите се предоставя ясна и обща информация относно процеса на отпускане на кредити, която да ги напътства, и по-специално тези, които за първи път теглят потребителски кредит, особено чрез цифрови инструменти. При създаването и популяризирането на тези мерки държавите членки се консултират със съответните заинтересовани страни, включително организациите на потребителите.

Държавите членки гарантират също така разпространението на информацията за напътствията, които потребителските организации и националните органи могат да предоставят на потребителите.

2. Комисията извършва оценка и публикува доклад относно услугите, които се предлагат за повишаване на финансовото образование на потребителите в държавите членки, и набелязва примери за най-добри практики, които биха могли да се доразвият с цел повишаване на осведомеността на потребителите по финансовите въпроси.

Член 35

Просрочени задължения и мерки за предоставяне на отсрочка

1. Държавите членки изискват от кредиторите да предоставят, когато е целесъобразно, разумни отсрочки, преди да се стигне до процедура за принудително изпълнение. Тези мерки за предоставяне на отсрочка отчитат, наред с другите елементи, индивидуалното положение на потребителя. Кредиторите не се задължават да предлагат повторно на потребителите мерки за предоставяне на отсрочка, освен когато има основания за това.

Кредиторите не се задължават да извършват оценка на кредитоспособността в съответствие с член 18, когато изменят действащите условия на договор за кредит в съответствие с трета алинея, буква б) от настоящия параграф, при условие че общата сума, дължима от потребителя, не се увеличава значително при изменението на договора за кредит.

Мерките за предоставяне на отсрочка, посочени в първа алинея:

а) могат да включват, освен другите възможности, пълно или частично рефинансиране на даден договор за кредит;

б) включват изменение на действащите условия на даден договор за кредит, което, наред с другите възможности, може да включва:

   i) удължаване на срока на договора за кредит;

   ii) промяна на вида на договора за кредит;

   iii) разсрочване на плащането на всички или на част от погасителните вноски за даден период;

   iv) намаляване на лихвения процент;

   v) предлагане на гратисен период;

   vi) частично погасяване;

   vii) превалутиране;

   viii) частично опрощаване и консолидиране на задълженията.

2. Списъкът на евентуалните мерки в параграф 1, трета алинея, буква б) не засяга националното право и не задължава държавите членки да предвидят всички тези мерки в националното право.

3. Когато държавите членки разрешават на кредиторите да определят и налагат такси на потребителя поради просрочено плащане, тези държави членки могат да изискват посочените такси да не надвишават сумата, необходима за възстановяване на разходите, направени от кредитора в резултат на просроченото плащане.

4. Когато държавите членки разрешават на кредиторите да налагат допълнителни такси на потребителя в случай на просрочено плащане, тези държави членки определят максимален размер за посочените такси.

5. Държавите членки не възпират страните по договор за кредит да постигнат изрично споразумение, че връщането или прехвърлянето на кредитора на стоките, които са предмет на свързан договор за кредит, или приходите от тяхната продажба ще бъдат достатъчни за връщането на кредита.

Член 36

Консултантски услуги в областта на задълженията

1. Държавите членки гарантират достъп на потребителите, които изпитват или може да изпитат затруднения при изпълнението на финансовите си задължения, до независими консултантски услуги в областта на задълженията, като за тези услуги се заплащат само такси в ограничен размер.

2. За целите на изпълнението на задълженията по параграф 1, кредиторите разполагат с процедури и политики за ранно откриване на потребители, изпитващи финансови затруднения.

3. Държавите членки гарантират, че кредиторите насочват потребителите, които изпитват затруднения при изпълнението на финансовите си задължения, към лесно достъпни за потребителя консултантски услуги в областта на задълженията.

4. В срок от 20 ноември 2028 г. Комисията представя доклад, в който се прави преглед на наличието на консултантски услуги в областта на задълженията в държавите членки и се набелязват най-добрите практики за по-нататъшното развитие на тези услуги. До 20 ноември 2026 г. и всяка година след това държавите членки докладват на Комисията за наличните консултантски услуги в областта на задълженията.

ГЛАВА XII

КРЕДИТОРИ И КРЕДИТНИ ПОСРЕДНИЦИ

Член 37

Даване на разрешение за извършване на дейност, регистрация и надзор на некредитни и неразплащателни институции

1. Държавите членки гарантират, че по отношение на кредиторите и на кредитните посредници се прилагат адекватни процедури за даване на разрешение за извършване на дейност, механизми за регистрация и механизми за надзор, установени от независим компетентен орган.

2. Изискването за адекватна процедура за даване на разрешение за извършване на дейност и за регистрация не се прилага за кредитори, които са:

а) кредитни институции съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

б) платежни институции съгласно определението в член 4, точка 4 от Директива (ЕС) 2015/2366 – за услугите, посочени в приложение I, точка 4 от същата директива; или

в) институции за електронни пари съгласно определението в член 2, точка 1 от Директива 2009/110/ЕО – за предоставянето на кредит, посочено в член 6, параграф 1, първа алинея, буква б) от същата директива.

3. Държавите членки могат да решат да не прилагат изискванията за даване на разрешение за извършване на дейност и за регистрация, посочени в параграф 1, по отношение на доставчици на стоки или услуги, които отговарят на критериите за микро-, малки и средни предприятия, съгласно определенията за тях, съдържащи се в Препоръка 2003/361/ЕО, действащи като:

а) кредитни посредници в спомагателно качество; или

б) кредитори в спомагателно качество, които отпускат кредит под формата на разсрочено плащане за закупуване на стоки и услуги, които те предлагат, ако кредитът се предоставя без лихва и само с ограничен размер на таксите, дължими от потребителя за забавени плащания, наложени в съответствие с националното право.

Член 38

Специфични задължения на кредитните посредници

Държавите членки изискват от кредитните посредници:

а) да посочват в рекламите и документацията, предназначени за потребителите, обхвата на своите правомощия и дали работят само с един или с повече кредитори или дали са независими посредници;

б) да съобщават на потребителя евентуалното възнаграждение, платимо от потребителя на кредитния посредник за предоставяните от него услуги;

в) да договорят с потребителя евентуалното възнаграждение, посочено в буква б), на хартиен или друг траен носител, преди да бъде сключен договорът за кредит;

г) да съобщават на кредитора евентуалното възнаграждение, посочено в буква б), за целите на изчисляването на годишния процент на разходите.

ГЛАВА XIII

ЦЕСИЯ НА ПРАВА И РАЗРЕШАВАНЕ НА СПОРОВЕ

Член 39

Цесия на права

1. Държавите членки гарантират, че когато правата на кредитора съгласно договор за кредит или самият договор са цедирани на трета страна, потребителят има право да предяви срещу цесионера всички възражения, с които е разполагал срещу първоначалния кредитор, включително и възражението за прихващане, когато последното е допустимо в съответната държава членка.

2. Държавите членки изискват първоначалният кредитор да информира потребителя за цесията, посочена в параграф 1, освен в случаите, когато първоначалният кредитор, в съгласие с цесионера, продължава да обслужва кредита по отношение на потребителя.

Член 40

Извънсъдебно разрешаване на спорове

1. Държавите членки гарантират, че потребителите имат достъп до адекватни, бързи и ефективни процедури за извънсъдебно разрешаване на спорове за уреждането на спорове между потребители и кредитори или кредитни посредници във връзка с права и задължения по договори за кредит, установени по силата на настоящата директива, като се използват съществуващите субекти, извършващи извънсъдебно разрешаване на спорове, когато е целесъобразно. Процедурите за извънсъдебно разрешаване на спорове и субектите, които ги предлагат, спазват установените в Директива 2013/11/ЕС изисквания за качество.

2. Държавите членки насърчават субектите, извършващи извънсъдебното разрешаване на спорове, посочено в параграф 1, да си сътрудничат, за да могат да разрешават и трансгранични спорове, отнасящи се до договори за кредит.

ГЛАВА XIV

КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИ

Член 41

Компетентни органи

1. Държавите членки определят националните компетентни органи, които са оправомощени да осигуряват прилагането и спазването на настоящата директива, и гарантират, че на тези органи са предоставени правомощия за разследване и прилагане, както и адекватни ресурси, необходими за ефективното и ефикасно изпълнение на задълженията им.

Компетентните органи са публични органи или институции, признати от националното право или от публични органи, изрично оправомощени за тази цел от националното право. Те не са кредитори или кредитни посредници.

2. Държавите членки гарантират, че компетентните органи, всички лица, които работят или които са работили за компетентните органи, както и одиторите и експертите, обучени от компетентните органи, са обвързани от задължението за спазване на професионална тайна. Никаква поверителна информация, която те могат да получават в хода на изпълнението на задълженията си, не може да бъде разкривана на каквито и да било лица или органи, освен в обобщена или съкратена форма, без да се засягат случаите, обхванати от наказателното право или от настоящата директива. Това обаче не възпрепятства компетентните органи да обменят или изпращат поверителна информация в съответствие с правото на Съюза и националното право.

3. Държавите членки гарантират, че компетентните органи са едно от следните:

а) компетентни органи съгласно определението за тях в член 4, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета ([29]); или

б) органи, различни от компетентните органи, посочени в буква а), при условие че националните законови, подзаконови или административни разпоредби изискват тези органи да си сътрудничат с компетентните органи, посочени в буква а), когато това е необходимо с оглед на изпълнението на задълженията им съгласно настоящата директива.

4. Държавите членки гарантират, че компетентните органи отговарят на критериите, определени в член 5 от Регламент (ЕС) 2017/2394.

5. Държавите членки информират Комисията за определените от тях компетентни органи и всички промени в тях, като при наличие на повече от един компетентен орган на своята територия посочват евентуалното разпределение на съответните функции между тези компетентни органи. Първото такова уведомление се прави възможно най-скоро и най-късно до 20 ноември 2025 г.

6. Компетентните органи упражняват правомощията си в съответствие с националното право:

а) пряко от свое име или под надзора на съдебните органи; или

б) като сезират съдилища, които са компетентни да вземат необходимото решение, включително, когато е подходящо, чрез обжалване, ако искането за вземане на необходимото решение не е било уважено.

7. Когато на тяхна територия има повече от един компетентен орган, държавите членки гарантират, че съответните им функции са ясно определени и че тези органи работят в тясно сътрудничество помежду си, за да могат ефективно да изпълняват задълженията си.

8. Комисията публикува списък на компетентните органи в *Официален вестник на Европейския съюз* поне веднъж годишно и го актуализира постоянно на своя уебсайт.

([29]) Регламент (ЕС) № 1093/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски банков орган), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/78/ЕО на Комисията (ОВ L 331, 15.12.2010 г., стр. 12).

9. Държавите членки могат да прилагат националното законодателство, за да предоставят на националните компетентни органи правомощия за интервенция по отношение на продукти за изтегляне на кредитни продукти, когато такова изтегляне е обосновано.

ГЛАВА XV

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 42

Равнище на хармонизация

1. Доколкото настоящата директива съдържа хармонизирани разпоредби, държавите членки не могат да запазят или да въвеждат в националното си право разпоредби, различни от предвидените в настоящата директива, освен ако в настоящата директива не се предвижда друго.

2. До постигането на по-нататъшна хармонизация, когато дадена държава членка се възползва от регулаторните възможности, предвидени в член 2, параграфи 5-8, член 8, параграф 8, член 14, параграфи 2 и 3, член 16, параграфи 4 и 6, член 18, параграф 11, член 24, параграф 5, член 25, параграф 6, член 26, параграфи 4 и 8, член 29, параграф 4, член 31, параграф 2, член 32, параграфи 4 и 5, член 35, параграфи 3 и 4, член 37, параграф 3 и член 41, параграф 9, тя уведомява без забавяне Комисията за това, както и за всякакви последващи промени. Комисията оповестява тази информация на уебсайт или по друг леснодостъпен начин. Държавите членки също така предприемат подходящи мерки за разпространяване на тази информация сред националните кредитори, кредитни посредници и потребителите.

Член 43

Императивен характер на настоящата директива

1. Държавите членки гарантират, че потребителите не могат да се откажат от правата, предоставени им с националните мерки за транспониране на настоящата директива.

2. Държавите членки гарантират, че разпоредбите, приети за транспониране на настоящата директива, не могат да бъдат заобиколени в резултат на начина, по който са формулирани договорите.

Член 44

Санкции

1. Държавите членки установяват правила относно санкциите за нарушаване на националните разпоредби, приети съгласно настоящата директива, и вземат всички необходими мерки за гарантирано прилагане на тези санкции. Предвидените санкции са ефективни, пропорционални и възпиращи. В срок до 20 ноември 2026 г. държавите членки нотифицират посочените правила и мерки на Комисията и я уведомяват без забавяне за всички последващи изменения, които ги засягат.

2. Държавите членки гарантират, че когато трябва да се налагат санкции в съответствие с член 21 от Регламент (ЕС) 2017/2394, те включват възможността или за налагане на глоби чрез административни процедури, или за откриване на съдебни производства за налагане на глоби, или и двете.

3. Държавите членки предвиждат възможността компетентните органи да оповестяват пред обществеността всяка административна санкция, която е наложена за нарушаването на мерките, приети в съответствие с настоящата директива, доколкото това оповестяване не би изложило на сериозна опасност финансовите пазари или не би причинило непропорционална вреда на засегнатите страни.

Член 45

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.

2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в член 30, параграф 5, се предоставя на Комисията за срок от пет години, считано от 19 ноември 2023 г. Комисията изготвя доклад относно делегирането на правомощия не по-късно от девет месеца преди изтичането на петгодишния срок. Делегирането на правомощия се продължава мълчаливо за срокове с еднаква продължителност, освен ако Европейският парламент или Съветът не възразят срещу подобно продължаване не по-късно от три месеца преди изтичането на всеки срок.

3. Делегирането на правомощия, посочено в член 30, параграф 5, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в *Официален вестник на Европейския съюз* или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.

4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междуинституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.

5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.

6. Делегиран акт, приет съгласно член 30, параграф 5, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът са представили възражения в срок от три месеца след нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и на Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Посоченият срок може да се удължи с два месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 46

Преглед и мониторинг

1. В срок до 20 ноември 2029 г. и на всеки четири години след това Комисията извършва оценка на настоящата директива. Тази оценка включва:

а) оценка дали обхватът на настоящата директива запазва целесъобразността си по отношение на договори за кредит, обезпечени с нежилищни недвижими имоти;

б) оценка на праговете, установени в член 2, параграф 2, буква в) и в част II от приложение III, и на процентите, използвани за изчисляване на обезщетението в случай на предсрочно погасяване, както е предвидено в член 29, параграф 2, като се отчитат икономическите тенденции в Съюза и състоянието на съответния пазар;

в) анализ на развитието на пазара на потребителските кредити в подкрепа на екологичния преход и оценка на необходимостта от допълнителни мерки, свързани с тези кредити; и

г) оценка на прилагането на член 44, параграфи 1 и 2, и по-специално на ефективността и възпиращия ефект на санкциите, наложени съгласно този член.

2. В срок до 20 ноември 2025 г. Комисията оценява необходимостта от защита на потребителите, които теглят заеми и инвестират чрез платформи за колективно финансиране съгласно определението в член 2, параграф 1, буква г) от Регламент (ЕС) 2020/1503, когато тези платформи не действат като кредитори или кредитни посредници, а улесняват отпускането на кредити между потребителите.

3. Комисията осъществява по-специално мониторинг на последствията от наличието на регулаторните възможности, посочени в член 42, по отношение на функционирането на вътрешния пазар и на потребителите.

4. Комисията докладва резултатите от оценката, посочена в параграфи 1, 2 и 3, на Европейския парламент и на Съвета, като този доклад се придружава по целесъобразност от законодателно предложение.

Член 47

Отмяна и преходни разпоредби

Директива 2008/48/ЕО се отменя, считано от 20 ноември 2026 г.

Независимо от първа алинея, Директива 2008/48/ЕО продължава да се прилага за договорите за кредит, действащи към 20 ноември 2026 г. до тяхното прекратяване.

Въпреки това членове 23 и 24, член 25, параграф 1, второ изречение, член 25, параграф 2 и членове 28 и 39 от настоящата директива се прилагат за всички договори за кредит с неопределен срок, действащи към 20 ноември 2026 г.

Позоваванията на отменената директива се считат за позовавания на настоящата директива и се четат съгласно таблицата на съответствието, представена в приложение IV.

Член 48

Транспониране

1. Държавите членки приемат и публикуват не по-късно от 20 ноември 2025 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива. Те незабавно съобщават на Комисията текста на тези разпоредби.

Те прилагат тези разпоредби от 20 ноември 2026 г.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 49

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 50

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Страсбург на 18 октомври 2023 година.

За Европейския парламент	*За Съвета*
Председател	*Председател*
R. METSOLA	J. M. ALBARES BUENO

ПРИЛОЖЕНИЕ I

СТАНДАРТНА ЕВРОПЕЙСКА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ПОТРЕБИТЕЛСКИ КРЕДИТ ([1])

Основна информация

Част I [Винаги на първата страница на формуляра]:

Кредитор Когато е приложимо Кредитен посредник	[Идентификационни данни] [Идентификационни данни]
Общ размер на кредита *Това означава горната граница или общата сума, предоставена по договора за кредит.*	
Срок на договора за кредит	
Лихвен процент по кредита или, когато е приложимо, различни лихвени проценти, приложими към договора за кредит	[% — фиксиран или — променлив, — периоди]
Годишен процент на разходите (ГПР) *Това е общата стойност на разходите, изразена като годишен процент от общия размер на кредита.* *ГПР помага при съпоставянето на различните предложения за сключване на договор.*	
Общата сума, която ще трябва да заплатите *Това е размерът на заетата главница заедно с лихвите и възможните разходи, свързани с Вашия кредит.*	[Сума на общия размер на кредита и на общите разходи по кредита за потребителя]
Когато е приложимо Кредитът се отпуска под формата на отложено плащане за конкретни стоки или конкретни услуги или е обвързан с доставката на конкретни стоки или с предоставянето на конкретни услуги Наименование на стоката/услугата Цена	
Разходи в случай на забавени плащания	Ще Ви бъдат начислени [… (приложим лихвен процент по кредита, механизъм за регулирането му и, когато е приложимо, лихви за просрочие)] за забавени плащания.

([1]) Навсякъде, където е указано „когато е приложимо“, кредиторът трябва да попълни съответното поле, ако информацията се отнася до вида кредит, или да заличи информацията или целия ред, ако информацията не е валидна за съответния вид кредит.
Обясненията в курсив следва да помогнат на потребителя да разбере по-добре цифрите.
Полетата, заградени с квадратни скоби, дават пояснения за кредитора или кредитния посредник и трябва да се заместят със съответната информация.

Част II [Ако следните елементи не могат да се поместят, така че да са ясно видими, на една страница, те се поместват в първата част на формуляра на втората страница]:

Погасителни вноски и, ако е уместно, ред за тяхното разпределение	Трябва да заплатите следното: [Размер, брой и честота на плащанията, които ще се извършват от потребителя] Лихвите и/или разходите се заплащат по следния начин:
Предупреждение за последиците от пропуснати или забавени плащания *Пропускането или забавянето на плащания може да има сериозни последствия за Вас (например принудителна продажба) и да затрудни получаването на кредит в бъдеще.*	
Право на отказ *Имате право да се откажете от договора за кредит в срок от 14 календарни дни.*	Да/Не
Предсрочно погасяване *Имате право на частично или пълно предсрочно погасяване на кредита по всяко време.* Когато е приложимо Кредиторът има право на обезщетение в случай на предсрочно погасяване.	Да/Не
Кредитор Физически адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	
Когато е приложимо Кредитен посредник Физически адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	

(*) Тази информация не е задължителна.

Допълнителна информация относно договора за кредит

1. **Описание на основните характеристики на кредитния продукт**

Вид на кредита	
Условия за усвояване *Това означава как и кога ще получите парите.* Когато е приложимо Други механизми за усвояване за съответния вид договор за кредит могат да доведат до по-високи годишни проценти на разходите	[Когато договорът за кредит предвижда различни начини за усвояване на кредита с различни разходи или лихвени проценти и кредиторът използва допускането, установено в приложение III, част II, буква б), се посочва, че други механизми за усвояване по съответния тип договор за кредит могат да доведат до по-висок годишен процент на разходите]
Когато е приложимо Изисквани обезпечения *Това е описание на обезпечението, което трябва да предоставите във връзка с договора за кредит.*	[Видове обезпечения]
Когато е приложимо Погасяванията не водят до незабавно погасяване на главницата.	
Когато е приложимо Цената е била индивидуализирана въз основа на автоматизирано вземане на решения.	

2. **Разходи по кредита**

Когато е приложимо Различните лихвени проценти, приложими към договора за кредит	[% — фиксиран или — променлив (с показател или базов процент, приложим за първоначалния лихвен процент), — периоди, — условия, от които зависи прилагането на всеки лихвен процент, — периоди, условия и процедури за промяна на всеки лихвен процент]
Представителен пример, илюстриращ годишния процент на разходите (ГПР) и общия размер на сумата, дължима от потребителя	[% Тук се включва представителен пример, в който се посочват всички допускания, използвани при изчисляването на годишния процент на разходите]
Задължително ли е за получаването на кредита изобщо или при предлаганите условия да се сключи: — застраховка за обезпечаване на кредита, или — договор за друга допълнителна услуга *Ако разходите за тези услуги не са известни на кредитора, те не се включват в ГПР.*	 Да/не [ако да, вид застраховка] Да/не [ако да, вид допълнителна услуга]

Свързани разходи

Когато е приложимо Такси за поддържане на една или повече сметки, които са необходими за регистрирането както на погасителните операции, така и на усвояванията.	
Когато е приложимо Сума на разходите за използване на определено разплащателно средство (напр. кредитна карта)	
Когато е приложимо Всякакви други разходи, произтичащи от договора за кредит	
Когато е приложимо Условия, при които горепосочените разходи, свързани с договора за кредит, могат да бъдат променени	
Когато е приложимо Задължение да се платят нотариални такси	

3. **Други важни правни аспекти**

Когато е приложимо Кредиторът има право на обезщетение при предсрочно погасяване	[Определяне на обезщетението (метод за изчисляване) в съответствие с разпоредбите за прилагане на член 29 от Директива (ЕС) 2023/2225 на Европейския парламент и на Съвета ([1])]
Справки в бази данни *Кредиторът трябва незабавно и безплатно да Ви информира за резултата от извършена справка в база данни, ако заявлението за кредит бъде отхвърлено въз основа на такава справка.*	
Право на проектодоговор за кредит *Имате право при поискване да получите безплатно копие от проектодоговора за кредит. Тази разпоредба се прилага, ако в момента на Вашето искане кредиторът желае да пристъпи към сключването на договор за кредит с Вас.*	
Когато е приложимо Срок, през който кредиторът е обвързан от преддоговорната информация	Съдържащата се в настоящия формуляр информация е валидна от [...] до [...].
Относно обезщетенията *Имате право на извънсъдебен механизъм за подаване на жалби и претендиране на обезщетение*	[Извънсъдебен механизъм за подаване на жалби и претендиране на обезщетение и начини за достъп до него]

Предупреждение за правните и финансовите последици от неспазването *Неспазването на задълженията по договора за кредит, различни от забавени или пропуснати плащания, може да има сериозни последици за Вас.*	
График на погасяване	[График на погасяване, съдържащ всички плащания и погасителни вноски, които потребителят трябва да извърши през срока на договора за кредит, включително плащанията за всякакви допълнителни услуги]

([1]) Директива (ЕС) 2023/225 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 2008/48/ЕО (ОВ L, 2023/2225, 30.10.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj).

Когато е приложимо

4. **Допълнителна информация в случай на дистанционна продажба на финансови услуги**

а) Относно кредитора	
Когато е приложимо Представител на кредитора във Вашата държава членка на пребиваване Адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	[Идентификационни данни] [Физически адрес, предназначен за използване от потребителя]
Когато е приложимо Регистрация	[Търговски регистър, в който е вписан кредиторът, и регистрационен номер или еквивалентно средство за идентификация в този регистър]
Когато е приложимо Надзорен орган	
б) Относно договора за кредит	
Когато е приложимо Упражняване на правото на отказ	[Практически указания относно упражняването на правото на отказ, указващи, наред с другото, срока за упражняване на това право, адреса, на който следва да се изпрати уведомлението, с което се упражнява правото на отказ, и последиците от неупражняване на правото на отказ]
Когато е приложимо Правото, възприето от кредитора като основа на отношенията с Вас преди сключването на договора за кредит	
Когато е приложимо Клауза, определяща приложимото към договора за кредит право и/или компетентния съд	[Да се въведе съответната клауза]
Когато е приложимо Езиков режим	Информацията и договорните условия ще се предоставят на [конкретен език]. С Ваше съгласие възнамеряваме да водим кореспонденция на [конкретен език/езици] за срока на договора за кредит.

(*) Кредиторът попълва тази информация по избор.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ЕВРОПЕЙСКА ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ПОТРЕБИТЕЛСКИ КРЕДИТ [1]

Потребителски кредит, предлаган от определени кредитни организации (член 2, параграф 6 от Директива (ЕС) 2023/2225 на Европейския парламент и на Съвета [2]**)**

Преобразуване на дълг (член 2, параграф 7 от Директива (ЕС) 2023/2225)

Основна информация

Част I [Винаги на първата страница на формуляра]:

Кредитор Когато е приложимо Кредитен посредник	[Идентификационни данни] [Идентификационни данни]
Общ размер на кредита *Това означава горната граница или общата сума, предоставена по договора за кредит.*	
Срок на договора за кредит	
Лихвен процент по кредита или, когато е приложимо, различни лихвени проценти, приложими към договора за кредит	[% — фиксиран или — променлив, — периоди]
Годишен процент на разходите (ГПР) *Това е общата стойност на разходите, изразена като годишен процент от общия размер на кредита.* *ГПР помага при съпоставянето на различните предложения за сключване на договор.*	
Общата сума, която ще трябва да заплатите *Това е размерът на заетата главница заедно с лихвите и възможните разходи, свързани с Вашия кредит.*	[Сума на общия размер на кредита и на общите разходи по кредита за потребителя]
Когато е приложимо Кредитът се отпуска под формата на отложено плащане за конкретни стоки или конкретни услуги или е обвързан с доставката на конкретни стоки или с предоставянето на конкретни услуги Наименование на стоката/услугата Цена	

(1) Навсякъде, където е указано „когато е приложимо“, кредиторът трябва да попълни съответното поле, ако информацията се отнася до вида кредит, или да заличи информацията или целия ред, ако информацията не е валидна за съответния вид кредит.
Обясненията в курсив следва да помогнат на потребителя да разбере по-добре цифрите.
Полетата, заградени с квадратни скоби, дават пояснения за кредитора или кредитния посредник и трябва да се заместят със съответната информация.

(2) Директива (ЕС) 2023/2225 на Европейския парламент и на Съвета от 18 октомври 2023 г.. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 2008/48/ЕО (ОВ L, 2023/2225, 30.10.2023 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2225/oj).

Разходи в случай на забавени плащания	Ще Ви бъдат начислени [… (приложим лихвен процент по кредита, механизъм за регулирането му и, когато е приложимо, лихви за просрочие)] за забавени плащания.

Част II [Ако следните елементи не могат да се поместят, така че да са ясно видими, на една страница, те се поместват в първата част на формуляра на втората страница]:

Погасителни вноски и, ако е уместно, ред за тяхното разпределение	Трябва да заплатите следното: [Размер, брой и честота на плащанията, които ще се извършват от потребителя] Лихвите и/или разходите се заплащат по следния начин:
Предупреждение за последиците от пропуснати или забавени плащания *Пропускането или забавянето на плащания може да има сериозни последствия за Вас (например принудителна продажба) и да затрудни получаването на кредит в бъдеще.*	
Право на отказ	Да/Не
Предсрочно погасяване *Имате право на частично или пълно предсрочно погасяване на кредита по всяко време.* Когато е приложимо Кредиторът има право на обезщетение при предсрочно погасяване.	
Кредитор Физически адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	
Когато е приложимо Кредитен посредник Физически адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	

(*) Тази информация не е задължителна.

Допълнителна информация относно договора за кредит

1. **Описание на основните характеристики на кредитния продукт**

Вид на кредита	
Когато е приложимо Посочва се, че потребителят може да бъде приканен да погаси изцяло кредита при поискване по всяко време	
Когато е приложимо Цената е била индивидуализирана въз основа на автоматизирано вземане на решения.	

2. **Разходи по кредита**

Когато е приложимо Различните лихвени проценти, приложими към договора за кредит	[% — фиксиран или — променлив (с показател или базов процент, приложим за първоначалния лихвен процент), — периоди, — условия, от които зависи прилагането на всеки лихвен процент]
Представителен пример, илюстриращ годишния процент на разходите (ГПР) и общата сума, която се дължи от потребителя	[% Тук се включва представителен пример, в който се посочват всички допускания, използвани при изчисляването на годишния процент на разходите]
Когато е приложимо Разходи Когато е приложимо Условията, при които тези разходи могат да се променят	[Разходите, приложими от момента на сключване на кредита]

3. **Други важни правни аспекти**

Прекратяване на договора за кредит	[Условия и ред за прекратяване на договора за кредит]
Когато е приложимо Кредиторът има право на обезщетение при предсрочно погасяване	[Определяне на обезщетението (метод за изчисляване) в съответствие с разпоредбите за прилагане на член 29 от Директива (ЕС) 2023/2225]
Справки в база данни *Кредиторът трябва незабавно и безплатно да Ви информира за резултата от извършена справка в база данни, ако заявлението за кредит бъде отхвърлено въз основа на такава справка.*	
Когато е приложимо Срок, през който кредиторът е обвързан от преддоговорната информация	Информацията, съдържаща се в настоящия формуляр е валидна от […] до […].

Относно обезщетенията *Имате право на извънсъдебен механизъм за подаване на жалби и претендиране на обезщетение*	[Извънсъдебен механизъм за подаване на жалби и претендиране на обезщетение и начини за достъп до него]
Предупреждение за правните и финансовите последици от неспазването *Неспазването на задълженията по договора за кредит, различни от забавени или пропуснати плащания, може да има сериозни последици за Вас.*	
График на погасяване	[График на погасяване, съдържащ всички плащания и погасителни вноски, които потребителят трябва да извърши през срока на договора, включително плащанията за всякакви допълнителни услуги]

Когато е приложимо

4. **Допълнителна информация в случай на дистанционна продажба на финансови услуги**

а) Относно кредитора	
Когато е приложимо Представител на кредитора във Вашата държава членка на пребиваване Адрес Телефонен номер Имейл Уебадрес (*)	[Идентификационни данни] [Физически адрес, предназначен за използване от потребителя]
Когато е приложимо Регистрация	[Търговски регистър, в който е вписан кредиторът, и регистрационен номер или еквивалентно средство за идентификация в този регистър]
Когато е приложимо Надзорен орган	
б) Относно договора за кредит	
Когато е приложимо Упражняване на правото на отказ	[Практически указания относно упражняването на правото на отказ, указващи, наред с другото, срока за отказ, адреса, на който следва да се изпрати уведомлението, с което се упражнява правото на отказ, и последиците от неупражняване на правото на отказ]
Когато е приложимо Правото, възприето от кредитора като основа на отношенията с Вас преди сключването на договора за кредит	

Когато е приложимо Клауза, определяща приложимото към договора за кредит право и/или компетентния съд	[Да се въведе съответната клауза]
Когато е приложимо Езиков режим	Информацията и договорните условия ще се предоставят на [конкретен език]. С Ваше съгласие възнамеряваме да водим кореспонденция на [конкретен език/езици] за срока на договора за кредит.

(*) Кредиторът попълва тази информация по избор.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

I. Базисно уравнение, изразяващо равенството между усвояванията, от една страна, и погасяванията и разходите, от друга страна.

Базисното уравнение, с което се изчислява годишният процент на разходите (ГПР), установява равенство на годишна основа между сбора на настоящите стойности на усвоените суми, от една страна, и сбора на настоящите стойности на погасителните вноски и платените разходи, от друга страна, а именно:

$$\sum_{k=1}^{m} C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-S_l}$$

където:

– X	е ГПР,
– m	е поредният номер на последното усвояване по кредита,
– k	е поредният номер на усвояване по кредита, следователно $1 \leq k \leq m$,
– C_k	е размерът на усвояването k,
– t_k	е интервалът, изразен в години и части от година, между датата на първото усвояване на сума по кредита и датата на следващите усвоявания на суми по кредита, следователно $t_1 = 0$,
– m’	е поредният номер на последната погасителна вноска или плащане на разходи,
– l	е поредният номер на погасителна вноска или плащане на разходи,
– D_l	е размерът на погасителна вноска или плащане на разходи,
– s_l	е интервалът, изразен в години и части от годината, между датата на първото усвояване на сума по кредита и датата на всяка погасителна вноска или плащане на разходи.

Забележки

а) Не е необходимо сумите, платени от двете страни по различно време, да са равни, нито да се заплащат на еднакви интервали.

б) Началната дата е датата на първото усвояване.

в) Интервалите между датите, използвани в изчисленията, се изразяват в години или в части от годината. Приема се, че годината има 365 дни (или 366 дни през високосните години), 52 седмици или 12 осреднени месеца. Приема се, че месецът има 30,41666 дни (т.е. 365/12), независимо дали годината е високосна, или не.

Когато интервалите между датите, използвани при изчисленията, не могат да бъдат изразени като цяло число седмици, месеци или години, те се изразяват като цяло число на един от тези периоди в съчетание с определен брой дни. Когато се използват дни:

i) се брои всеки ден, включително съботите, неделите и празниците;

ii) равните периоди и дните се броят обратно, като се започва от датата на първото усвояване;

iii) продължителността на периода в дни се получава, като не се брои първият ден и се брои последният ден, и се изразява в години чрез разделяне на този период на броя на дните (365 или 366) на цялата година, като се брои обратно от последния ден към същия ден на предходната година.

г) Резултатът от изчислението се изразява с точност до поне един знак след десетичната запетая. Ако цифрата след десетичната запетая е по-голяма или равна на 5, предхождащата я цифра след десетичната запетая се закръгля с една единица нагоре.

д) Уравнението може да бъде преобразувано чрез използване на прост сбор и понятието за парични потоци (A_k), които могат да бъдат положителни или отрицателни, с други думи или ще бъдат получени, или ще бъдат изплатени за периодите от 1 до n, изразени в години, тоест:

$$S = \sum_{k=1}^{n} A_k (1 + X)^{-t_k}$$

,

където S е текущият баланс на потоците. Ако целта е да се поддържа равенство на паричните потоци, стойността на S ще бъде нула.

II. Допълнителни допускания за изчисляването на ГПР.

а) Ако в договора за кредит на потребителя се предоставят различни възможности по отношение на усвояването му, се приема, че общият размер на кредита е усвоен незабавно и изцяло.

б) Ако в договора за кредит на потребителя като цяло се предоставят различни възможности по отношение на усвояването му, но при различните начини на усвояване се предвижда ограничение по отношение на размера и срока на кредита, се приема, че кредитът е усвоен на най-ранната дата, предвидена в договора за кредит, и при съответните ограничения относно усвояването.

в) Ако в договора за кредит се предвиждат различни начини на усвояване с различни разходи или лихвени проценти, се приема, че общият размер на кредита е усвоен при най-високите разходи и лихвен процент, прилагани за най-обичайния механизъм за усвояване при този вид договор за кредит.

г) В случай на овърдрафт общата сума по кредита се смята за усвоена изцяло и за целия срок на договора за кредит. Ако срокът на овърдрафта не е известен, ГПР се изчислява въз основа на допускането, че срокът на кредита е три месеца.

д) При договор за кредит с неопределен срок, различен от овърдрафт, се прави допускането, че:

i) кредитът се предоставя за срок от една година, считано от датата на първоначалното му усвояване, и че окончателното плащане от страна на потребителя погасява остатъка от главницата, лихвата и други разходи, ако има такива;

ii) главницата се погасява от потребителя на равни месечни вноски, които започват един месец след датата на първоначалното усвояване. В случаите обаче, когато главницата трябва да бъде погасена изцяло с еднократно плащане в рамките на всеки погасителен период, се смята, че последователните усвоявания и погасявания на цялата главница от страна на потребителя се осъществяват в рамките на една година. Лихвата и другите разходи се начисляват в съответствие с тези усвоявания и погасявания на главницата и съобразно разпоредбите в договора за кредит.

За целите на тази точка „договор за кредит с неопределен срок “ означава договор за кредит без установен срок, включително кредити, които трябва да бъдат погасени изцяло в рамките на определен срок или след него, но след погасяването им се предоставят отново за усвояване.

е) При договори за кредит, различни от овърдрафт и договори за кредит с неопределен срок, както е посочено в допусканията по букви г) и д):

i) ако датата или сумата на дължимата от потребителя вноска за погасяване на главницата не може да бъде установена, се приема, че погасяването е извършено на най-ранната дата, предвидена в договора за кредит, и в най-малкия размер, предвиден в договора за кредит;

ii) ако периодът между датата на първоначалното усвояване на кредита и датата, на която потребителят трябва да направи първото плащане, не може да бъде определен, се взема най-краткият възможен период.

ж) Ако датата или сумата на дължимата от потребителя вноска не може да бъде установена въз основа на договора за кредит или на допусканията, посочени в точки г), д) или е), се приема, че плащането е извършено съобразно изискванията от кредитора дати и условия, а ако те не са известни, че:

i) лихвите се плащат заедно с погасяването на главницата;

ii) разход, който не представлява лихва и е във вид на еднократна сума, се плаща на датата, на която е сключен договорът за кредит;

iii) разходи, които не представляват лихви и са във вид на няколко плащания, се плащат на равни интервали, започвайки от датата на първото погасяване на главницата, а ако сумата на тези плащания не е известна, се смята, че те са с равни суми;

iv) окончателното плащане погасява остатъка от главницата, лихвите и другите разходи, ако има такива.

з) Ако не е договорена горната граница на кредита, се приема, че тя е 1 500 EUR.

и) Ако за ограничен период или сума се предлагат различни лихвени проценти и разходи, се приема, че лихвеният процент и разходите са най-високите за целия срок на договора за кредит.

й) При договори за потребителски кредит, за които е договорен фиксиран лихвен процент за началния период, в края на който се определя нов лихвен процент, който впоследствие периодично се коригира съгласно договорен показател, изчисляването на ГПР се основава на допускането, че в края на срока, за който има фиксиран лихвен процент, лихвеният процент е същият като в момента на изчислението на ГПР, въз основа на стойността на договорения показател към този момент.

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

Таблица на съответствието

Директива 2008/48/ЕО	Настоящата директива
Член 1	Член 1
Член 2, параграф 1	Член 2, параграф 1
—	
Член 2, параграф 2, букви а), б) и в)	Член 2, параграф 2, букви а), б) и в)
Член 2, параграф 2, буква г)	Член 2, параграф 2, буква ж)
Член 2, параграф 2, букви д) и е)	—
Член 2, параграф 2, букви ж), з), и), й), к) и л)	Член 2, параграф 2, букви г), д), е), и); й) и к)
Член 2, параграф 2а	Член 2, параграф 3
Член 2, параграф 3	—
Член 2, параграфи 4, 5 и 6	Член 2, параграфи 4, 6 и 7
Член 3, букви а), б) и в)	Член 3, точки 1, 2 и 3
—	Член 3, точка 4
Член 3, букви г) и д)	Член 3, точки 18 и 19
Член 3, буква е)	Член 3, точка 12
Член 3, букви ж), з), и), й), к), л) и м)	Член 3, точки 5, 6, 7, 8, 9, 10 и 11
Член 3, буква н)	Член 3, точка 20
—	Член 3, точки 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21 и 22
—	Член 5
—	Член 6
—	Член 7
Член 4	Член 8
—	Член 9
Член 5, параграф 1	Член 10, параграфи 1, 3, 5 и 6
Член 5, параграф 2	Член 10, параграф 7
Член 5, параграф 4	Член 10, параграф 8
Член 5, параграф 5	Член 10, параграф 9
Член 5, параграф 6	член 12, параграф 1, букви а), б) и в) и член 12, параграф 2
Член 6, параграфи 1 и 3	Член 11, параграфи 1, 2 и 4
Член 6, параграф 2	—
Член 6, параграф 4	Член 11, параграф 6
Член 6, параграф 5	—
Член 6, параграф 6	Член 11, параграф 7
Член 6, параграф 7	—
Член 7	Член 10, параграф 10 и член 11, параграф 8
—	Член 13

Член 8	Член 18
—	Член 14
—	Член 15
—	Член 16
—	Член 17
Член 9	Член 19
Член 10, параграф 1	Член 20
Член 10, параграф 2, член 10, параграф 3 и член 10, параграф 4	Член 21
Член 10, параграф 5	—
Член 11a—	Член 22
Член 11	Член 23
Член 12	Член 24
Член 13	Член 28
Член 14	Член 26
Член 15	Член 27
Член 16	Член 29
Член 17	Член 39
Член 18	Член 25
Член 19	Член 30
—	Член 31
—	Член 32
—	Член 33
—	Член 34
Член 16a	Член 35
—	Член 36
Член 20	Член 37
Член 21	Член 38
—	Член 41
Член 22	Членове 42 и 43
Член 23	Член 44
Член 24	Член 40
Член 24a	Член 45
Член 26	Член 42, параграф 2
Член 27, параграф 1	Член 48
Член 27, параграф 2	Член 46
Член 28	Член 4
Член 29	Член 47
Член 30	Член 47
Член 31	Член 49

Член 32	Член 50
Приложение I	Приложение III
Приложение II	Приложение I
Приложение III	Приложение II
—	Приложение IV